

Omgevingsvisie Goes (concept) 2040

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Visie op hoofdlijnen	5
1.2 Uitdagingen Goes	5
1.3 Totstandkoming van deze visie.....	6
1.4 Waaruit bestaat deze Omgevingsvisie?	6
2. Het verhaal van Goes	7
2.1 De geschiedenis van Goes	7
2.2 De positie van Goes: drie invalshoeken.....	8
2.2.1 Goes als Hart van Zeeland.....	8
2.2.2 Goes als centrum van de Bevelanden	9
2.2.3 Goes als stad van de Oosterschelde	9
2.3 Visie: compacte stad in een groenblauwe oase	10
2.3.1 Goes als compacte stad.....	10
2.3.2 Stad en dorpen verweven met het landschap	11
2.4 Ruimtelijke kwaliteit.....	12
2.4.1 Een gezonde leefomgeving	12
2.4.2 Duurzame ontwikkeling.....	13
2.4.3 Erfgoed als basis voor ontwikkelingen	13
2.4.4 We doen het samen	14
2.5 Brede welvaart.....	14
2.5.1 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen	15
2.5.2 Brede welvaart.....	15
3. Aantrekkelijk wonen	16
3.1 Woningbouw	16
3.1.1 Passend groeien	16
3.1.2 Vernieuwingsopgaven bestaande woningvoorraad	17
3.1.3 Een gezonde mix	17
3.2 Diversiteit in woongebieden	17
3.2.1 Stedelijk wonen in de compacte stad.....	18
3.2.2 Dorps wonen verweven met het landschap	18

3.3 Gezond en duurzaam wonen	18
3.3.1 Groen en klimaatadaptatie	18
3.3.2 Een gezonde woonomgeving.....	19
3.4 Groen in en rond de Stad	19
3.4.1 Hoofdgroenstructuur.....	20
3.4.2 Relatie tussen de stad en dorpen.....	20
3.4.3 Biodiversiteit.....	20
3.5 Water en bodem	21
3.5.1 Integrale benadering	21
3.5.2 Waterbergend vermogen	22
3.5.3 Duurzame afvalwaterketen.....	22
4. Economische motor	23
4.1 De economische identiteit	23
4.1.1 Ondernemerschap, onderwijs en overheid.....	23
4.1.2 Gezondheidszorg	24
4.1.3 Innovatieve voedselproductie.....	24
4.2 Circulaire economie	25
4.3 Beroepsbevolking	25
4.4 Werklocaties	26
4.4.1 Kantoren.....	26
4.4.2 Bedrijventerreinen.....	26
4.5 Duurzame bedrijvigheid	26
4.5.1 Hernieuwbare energie opwekking	27
4.6 Bereikbaarheid en mobiliteit	27
4.6.1 Openbaar vervoer	27
4.6.2 Wegverbinding.....	27
4.6.3 Fiets en voetganger	28
4.6.4 Parkeren en mobiliteitshubs	28
4.7 Veiligheid in de leefomgeving.....	28
5. Toekomstbestendige Voorzieningen.....	30
5.1 Voorzieningen die verbinden.....	30
5.1.1 Ontmoetingsplekken in de buurt.....	31

5.1.2 Cultuur.....	31
5.1.3 Sport.....	31
5.2 De binnenstad als huiskamer van de regio	31
5.3 Cultureel erfgoed.....	32
5.4 Toerisme en recreatie.....	32
5.4.1 Vrijtijdsbesteding en de stad.....	32
5.4.2 Recreëren in het landschap.....	32
5.5 Zorgvoorzieningen.....	33
5.6 Goes als onderwijsstad	33
5.6.1 Onderwijshuisvesting.....	33
6. Werken met de Omgevingsvisie	34
6.1 Programma's	34
6.1.1 Inhoudelijke programma's	34
6.1.2 Gebiedsprogramma's.....	35
6.2 Dorpsvisies.....	35
6.3 Regiegebieden	35
6.3.1 Regiegebied I: Stadscentrum.....	36
6.3.2 Regiegebied II: Centrum-zuid, Poel I en Poel IV, omgeving Zeelandhallen.....	36
6.3.3 Regiegebied III: Blauwe corridor.....	37
6.3.4 Regiegebied IV: Gezondheidspark Zeeland.....	37
6.4 Brede welvaart als integraal afwegingskader	38
6.5 Monitoring en evaluatie	38
Begrippenlijst.....	39

1. Inleiding

Een goede leefomgeving is de basis voor een samenleving waarin iedereen tot zijn recht komt. Een goede leefomgeving biedt kansen en mogelijkheden: voor gezondheid, ontmoeting, ontwikkeling en verbondenheid. Verbinding tussen mensen onderling, én tussen mens en natuur. Tegelijkertijd verandert de wereld snel. Nederland groeit en de samenleving verandert. We hebben te maken met uitdagingen zoals een woningtekort, een veranderend klimaat, netcongestie en druk op ons zorgstelsel. Ook als gemeente Goes merken we de gevolgen.

De uitdagingen waar we voor staan vragen om een visie op de toekomst en concrete acties om tijdig mee te bewegen. Deze Omgevingsvisie biedt daarvoor richting: een koers die houvast biedt op de lange termijn en kaders biedt om te kunnen gaan met ontwikkelingen die we op ons af zien komen. Een visie die genoeg ruimte biedt voor flexibiliteit en ontwikkeling, maar tegelijk wél voor ogen houdt wat het profiel is van Goes en waar en hoe ontwikkelingen dus het beste kunnen worden ingepast.

1.1 Visie op hoofdlijnen

De Omgevingsvisie beschrijft uitgangspunten en kaders voor wat we willen bereiken en hoe en waar we dat willen doen. Het is geen gedetailleerd plan, maar is bedoeld om richting te geven hoe de gemeente zich ontwikkelt en waar we rekening mee moeten houden. Ontwikkelingen op het gebied van demografie, digitalisering, klimaatverandering, energietransitie, elektrificatie van mobiliteit, gezondheidszorg, en veranderende vormen van vrijetijdsbesteding vragen om een vooruitziende blik. Deze visie biedt handreikingen om te voorziene ontwikkelingen in samenhang een plek te geven. Voor zover als dit mogelijk is, hebben we bij het maken van de visie de blik op 2040 gehouden.

Uitgangspunt is het versterken van de positie van Goes als Hart van Zeeland, om zo als geografisch hart van de regio een functionele bijdrage te leveren aan een veerkrachtige en duurzame Zeeuwse samenleving. In de komende jaren werken we de hoofdlijnen van deze visie verder uit. Dit zal gebeuren in de vorm van (thematische of gebiedsgerichte) programma's. Als we in deze Omgevingsvisie kaarten of cijfers laten zien zijn dat geen exacte plannen, maar illustraties om aan te geven welke richting we op willen met de gemeente.

We zijn ons ervan bewust dat ontwikkelingen razendsnel kunnen gaan en dat lokale effecten niet altijd voorspelbaar zijn. Een recent voorbeeld is de introductie van brede toepassingen van AI*, met grote gevolgen voor onderwijs, bedrijven en werkgelegenheid. Ook de veranderende geopolitiek kan leiden tot bijstelling van sociaalmaatschappelijke en/of economische prioriteiten. Het is echter niet voor het eerst in de geschiedenis dat Goes zich voor grote veranderingen geplaatst ziet. Gesteund door haar basiskwaliteiten heeft ze echter altijd haar bestaansrecht en identiteit weten te behouden en dat nemen we ook nu als uitgangspunt.

1.2 Uitdagingen Goes

Omgevingsvisies zijn van oorsprong hoofdzakelijk ruimtelijke visies. In deze Omgevingsvisie willen we echter met nadruk de combinatie maken tussen het fysieke- (denk aan woningen, voorzieningen, gebouwen, wegen, groen etc.) en het sociale domein (leefbaarheid, gezondheid, welzijn etc.). Het gaat erom dat er verstandige combinaties worden gemaakt tussen het verbeteren van de fysieke leefomgeving met een scherp oog voor de sociale aspecten. De gemeente ontwikkelt immers niet alleen door fysieke óf sociale ontwikkelingen. Het is zoeken

naar de juiste balans, door combinaties die passen binnen het profiel, de schaal en de identiteit van Goes.

Nederland en ook Zeeland vergrijst. Het aandeel van de beroepsbevolking neemt steeds verder af. Daar tegenover staat dat de stad Goes mede door haar geografische ligging is uitgegroeid tot een belangrijk onderdeel van het economische hart van Zeeland. Met ruim 25.000 banen levert de stad een zeer forse bijdrage aan de Zeeuwse economie. Het aantal forensen dat richting Goes komt is daardoor hoog en zorgt voor de nodige verkeersdruk. De uitdaging is om dit deel van de beroepsbevolking een aantrekkelijk woonmilieu binnen Goes aan te bieden zodat verplaatsingen afnemen, er meer balans in de demografische opbouw ontstaat en bedrijven voldoende aanbod blijven houden in personeel.

Natuurlijk komen de komende decennia (grote) veranderingen op ons af. Van vele weten we het bestaan nog niet af, van sommige hebben we een vermoeden, en een aantal zijn al met redelijke zekerheid te voorspellen. Van een tweetal mogelijke ontwikkelingen weten we dat deze een structurele impact kunnen hebben op de provincie Zeeland en daarbij ook op de gemeente Goes. Deze willen we daarom wel noemen in het kader van deze Omgevingsvisie. Het betreft de impact die het vestigen van één of meerdere kerncentrales voor Zeeland en Goes heeft, en de aangezwengelde discussie of Zeeland (en daarmee ook Goes) een extra bijdrage aan de landelijke woningnood en ruimtedruk kan leveren (Zeeland 2050).

Omdat beide ontwikkelingen een nog grote mate van onzekerheid hebben zijn beide programmatisch nog niet in de Omgevingsvisie verwerkt. In een later stadium zullen voor beide ontwikkelingen scenario's worden uitgewerkt waarin we ook de diepere ruimtelijke en sociale impact voor de gemeente kunnen beoordelen. Voor deze ontwikkelingen, maar ook voor andere bekende én nog onbekende ontwikkelingen die op ons afkomen, volgen we de kwalitatieve uitgangspunten van deze Omgevingsvisie.

1.3 Totstandkoming van deze visie

Deze Omgevingsvisie is niet uit het niets ontstaan. Ze bouwt voort op bestaande plannen, inzichten en samenwerkingen die de afgelopen jaren binnen onze gemeente zijn ontwikkeld. We hebben kennis, ervaringen en beleid op tal van terreinen. Die vormen het fundament onder deze visie. Het perspectief van onze inwoners is daarbij onmisbaar. Als dagelijkse gebruiker van de leefomgeving hebben zij ideeën, uitgangspunten en ervaringen met ons gedeeld. Deze betrokkenheid helpt om keuzes scherper te maken en aan te sluiten bij wat er leeft.

Wat deze visie bijzonder maakt, is dat we nu breder en integraler kijken. Waar voorheen vaak per thema of sector werd gedacht, brengen we nu opgaven samen. Dat vraagt om het verbinden van belangen, het zoeken van samenhang én het maken van keuzes. Daarbij kijken we verder vooruit en scherpen we onze ambities aan. Want de uitdagingen van vandaag en morgen vragen om meer dan alleen een plan: ze vragen om richting, durf en samenwerking.

1.4 Waaruit bestaat deze Omgevingsvisie?

In deze Omgevingsvisie vertellen we het verhaal van Goes. In Hoofdstuk 2 gaan we in op de identiteit en kernwaarden van Goes. Vervolgens gaan we in Hoofdstuk 3 t/m 5 met een drietal inhoudelijke hoofdstukken verder de diepte in. We kijken wat onze ambitie betekent voor deze verschillende thema's. Dit zijn de drie bouwstenen voor een vitaal en toekomstbestendig Goes. In Hoofdstuk 6 geven we een inkijkje in wat het betekent om te werken met deze Omgevingsvisie.

2. Het verhaal van Goes

Het verhaal van Goes begint niet vandaag, maar is gevormd door generaties mensen, plekken en gebeurtenissen. Ons verhaal wordt gevormd door ons verleden, is voelbaar in het heden en zien we als richtinggevend voor de toekomst. De verbinding met de Oosterschelde, Goes als Hart van Zeeland en als centrum van de Bevelanden geven het verhaal van Goes betekenis en richting. Ons verhaal groeit mee met de tijd. Wat we hebben opgebouwd, koesteren we – niet om stil te blijven staan, maar om met vertrouwen vooruit te kijken. We willen een omgeving zijn waar mensen gezond en prettig kunnen leven, waar we bouwen aan een toekomst die in balans is met natuur en klimaat, en waar we samen verantwoordelijkheid nemen voor wat komt. Vanuit die verbondenheid blijven we bouwen aan een gemeente die klaar is voor de toekomst, gedragen door wat ons sterk maakt. We kijken niet alleen naar de opgaven van vandaag, maar ook naar wat mensen nodig hebben om nu én later goed te kunnen leven – in samenhang met elkaar, de plek waar ze wonen en de wereld om hen heen.

DEEL I: Het verleden

2.1 De geschiedenis van Goes

De ontwikkeling van de stad Goes kan niet los worden gezien van de Oosterschelde. De locatie van de eerste bebouwing van Goes aan het water van de Oosterschelde, maakte de aanleg van een haventje mogelijk. Deze haven, de huidige stadshaven, zou de Oosterschelde en de stad eeuwenlang een sterke binding geven. De haven van Goes had groot belang voor de ontwikkeling van de stad door overzeese handel in met name zout en wol, regionale producten waar veel gezinnen indertijd hun inkomen aan ontleenden. Mede door haar toenmalige ligging aan de Oosterschelde groeide Goes geleidelijk tot de belangrijkste plaats in de Bevelanden, van waaruit met name veel handel werd gedreven. De sinds 1400 gehouden weekmarkt, die nu nog steeds bestaat, was hier belangrijk onderdeel van. Handel leidt logischerwijs tot ontmoeting tussen mensen, en stap voor stap groeide Goes niet alleen tot het economische, maar ook tot het bestuurlijke en religieuze centrum van de Bevelanden.

Nadat verzanding van de haventoeegang tot inpolderingen leidde, kwam Goes steeds verder van de Oosterschelde te liggen. De directe relatie tussen stad en Oosterschelde werd minder sterk. De goede landbouwgronden rond de stad versterkte echter het agrarische karakter van de economie, en haar regionale positie als voorzieningestad van de Bevelanden bleef tot de Tweede Wereldoorlog onaangetast.

Ook de naoorlogse economische groei, die mensen mobieler en koopkrachtiger maakte, heeft aan de regionale centrumpositie van Goes niets afgedaan. Wel heeft het stedelijke voorzieningenaanbod zich in de loop der tijd aangepast. Schaalvergroting leidde ertoe dat regionaal gevestigde rijksdiensten, de rechtbank en de gevangenis verdwenen. Het profiel van de historische binnenstad wijzigde geleidelijk van handelscentrum naar winkel- en uitgaanscentrum. Door de aanleg van een rijks- en provinciaal autowegennet kwam Goes steeds centraler in de regio Zeeland te liggen, wat haar centrumpositie tot vandaag de dag laat uitstijgen tot boven dat van de Bevelanden. Het maakt Goes een gewilde vestigingsplaats voor bedrijven, en een centraal gelegen woon- en uitgaansstad in Zeeland.

De relatie tussen de stad Goes en haar omringende dorpen is in de loop der eeuwen niet essentieel veranderd. Net als de stad hebben ook de dorpen hun eigen ontwikkeling doorgemaakt,

veelal aangestuurd door de lokale economie. Grotere dorpen, zoals het buiten de gemeentegrenzen liggende Kapelle, 's-Gravenpolder en Heinkenszand hebben een lokaal aanbod voor de dagelijkse behoeften. Maar evenals de kleinere dorpen zijn ook zij voor middelbaar- en beroepsonderwijs, gespecialiseerde gezondheidszorg, winkelen en uitgaan nog steeds primair op de stad Goes gericht. Wat Oud-Sabbinge, Wolphaartsdijk, Wilhelminadorp, Kattendijke, Kloetinge, Eindewege, 's-Heer Arendskerke en 's-Heer Hendrikskinderen echter nóg sterker met de stad Goes verbonden houdt is het Bevelandse landschap. Al deze 'Goese' dorpen zijn in de loop der jaren op karakteristieke manier verbonden gebleven met het hen omringende landschap. Over ieder dorp is daarbij een verhaal te vertellen over hoe deze relatie bijdraagt aan de specifieke identiteit van het betreffende dorp.¹

Ondanks de vele veranderingen die het Bevelandse landschap in de loop der eeuwen heeft doorgemaakt, kan het Goese deel van het Bevelandse landschap nog steeds als (zeer) waardevol worden aangemerkt. Naast haar economische en landschappelijke betekenis, is het daarbij bijzonder dat het 'verhaal van de Bevelanden' nog steeds goed uit het landschap afleesbaar is. Voor het formuleren en waarderen van een eigen regionale identiteit is een omgeving die verleden en heden zichtbaar verbindt kostbaar. Het helpt om in tijden van verandering met zelfvertrouwen duidelijke keuzes voor de toekomst te maken.

Met het 'verhaal van Goes' in ons achterhoofd is het gemakkelijk de gekozen positionering van Goes als 'Hart van Zeeland, centrum van de Bevelanden en stad van de Oosterschelde' te begrijpen.

DEEL II: Het heden

2.2 De positie van Goes: drie invalshoeken

Uit 'het verhaal van Goes' is de huidige positiebepaling van Goes als 'Hart van Zeeland, centrum van de Bevelanden en stad van de Oosterschelde' eenvoudig te verklaren. We gebruiken deze driedeling om in de visie betekenis te geven aan de omgang met landschap en natuur en die keuzes die we maken bij inrichting van dorp en stad. Hieronder werken we de identiteit uit in deze drie verschillende 'lagen'. Zo bieden we een kader om de identiteit van Goes en de strategische keuzes die daar uit voortkomen verder te duiden.

2.2.1 Goes als Hart van Zeeland

Goes is het geografisch hart van Zeeland. Deze positie wordt versterkt door de goede weg- en spoorverbindingen die dit geografisch hart bereikbaar maken. Goes ligt aan de A58, wat zorgt voor goede verbindingen met steden zoals Vlissingen, Middelburg, Bergen op Zoom, Rotterdam en Breda. Ook met de steden Antwerpen en – via de Westerschelde tunnel – Terneuzen en Gent is er een uitstekende auto verbinding. De N256/Deltaweg verbindt de gemeente met de noordelijk gelegen Zeeuwse en Zuid-Hollandse eilanden. Goes is daarbij een belangrijk knooppunt voor openbaar vervoer in Zeeland, met een treinstation dat aansluit op de intercitylijnen.

Ook vanwege de rol die Goes speelt binnen de Zeeuwse economie en samenleving kan ze worden aangemerkt als het 'Hart van Zeeland'. Goes heeft een gunstig vestigingsklimaat voor bedrijven,

¹ Voor elk dorp wordt een aparte dorpsvisie opgesteld waarin deze verhalen worden verteld. Waar in deze Omgevingsvisie vaak de focus ligt op de stad Goes, worden in deze dorpsvisies toekomstvisies specifiek gericht op de dorpen beschreven.

voor maatschappelijke voorzieningen (waaronder gezondheidszorg) en voor onderwijsinstellingen in het middelbaar- en hoger beroepsonderwijs.

Als Hart van Zeeland is Goes in Zeeland de uitgelezen locatie voor bovenregionale functies en innovaties waar ondernemen, onderwijs en maatschappelijke dienstverlening elkaar raken. Daar komt bij dat de stad en haar nabijgelegen dorpen een sterke verankering in een waardevol landschap hebben, wat het wonen en werken in de gemeente ook voor mensen van buiten Zeeland aantrekkelijk maakt. Het zijn kwaliteiten die we bij toekomstige ontwikkelingen willen behouden en versterken, om ze ook op langere termijn te kunnen blijven inzetten in het bovenregionaal functioneren van de gemeente.

2.2.2 Goes als centrum van de Bevelanden

Al eeuwenlang is de stad Goes het centrum van de Bevelanden. Als de enige stad in de Bevelanden biedt ze voorzieningen en diensten voor de hele regio. Mensen komen naar Goes voor werk, winkelen, cultuur, onderwijs, sport en gezondheidszorg. Dit maakt Goes het levendig middelpunt van de regio. Als vestigingsplaats voor (boven)regionale bedrijven en instellingen is de stad Goes daarbij zeer belangrijk voor de Bevelandse werkgelegenheid. Met ruim 25.000 banen levert de stad een forse bijdrage aan de Zeeuwse economie. Goes vervult dus een centrale rol als het gaat om werk en voorzieningen – maar lang niet iedereen die hier werkt, woont ook in de regio.

Door het aantrekkelijker te maken voor werknemers om zich hier te vestigen, dragen we bij aan een gezonde demografische opbouw en verminderen we verkeersdruk op de gemeente en de regio. Juist daarom is het van belang om de aantrekkelijke woonomgeving, met haar mix van stedelijkheid, landelijkheid en het waardevolle landschap verder te versterken en onder de aandacht te brengen. Door onderscheidende kwaliteiten die met ‘stedelijk’ en ‘dorps’ wonen verbonden zijn waar mogelijk aan te scherpen, kan de gemeente Goes haar positie als centrum van de Bevelanden ook op het gebied van wonen versterken. Een belangrijke factor hierin is het aantrekkelijke landschap. Door hier op behoedzame wijze mee om te blijven gaan kan het landschap ook op langere termijn een verbindende functie tussen dorp en stad blijven vervullen.

2.2.3 Goes als stad van de Oosterschelde

Zoals kort beschreven in ‘het verhaal van Goes’ heeft de relatie met de Oosterschelde ervoor gezorgd dat Goes kon uitgroeien tot centrumstad. Hoewel door inpolderingen de afstand tussen stad en Oosterschelde is vergroot, is de invloed van het water nog zicht- en voelbaar. De stadshaven, het kanaal met haar havendijken, de brug bij Wilhelminadorp, het Goese Sas en in zekere mate ook de woonwijken Goese Meer en Goese Diep getuigen van een stad verbonden met de Oosterschelde. Een groot deel van de stedelijke ontwikkeling heeft aan de zuid- en zuidwestzijde van de stad plaatsgevonden. Mede hierdoor is de relatie tussen stad en Oosterschelde nog verder verflauwt. De potentie en betekenis van haar ligging, op slechts enkele kilometers van het grootste nationaal park van het land, lijkt echter grotendeels aan de stad voorbij te gaan. Door bij de verdere ontwikkeling van de stad meer bewust te zijn van deze oude verbintenis kan de Oosterschelde niet alleen opnieuw bijdragen aan de specifieke identiteit van de stad Goes, maar ook aan het versterken van het verblijfsklimaat van de stad.

Goes heeft haar bestaan aan de Oosterschelde te danken en blijft daarom, ondanks het feit dat de stad niet meer direct aan de Oosterschelde ligt, altijd stad ‘van’ de Oosterschelde.

2.3 Visie: compacte stad in een groenblauwe oase

Kijkend naar de opbouw en samenhang van de ruimtelijke hoofdstructuur in de gemeente Goes wordt het verhaal van de landschappelijke en stedelijke kwaliteiten van de gemeente Goes inzichtelijk. Goes is een compacte stad in een groenblauwe oase. De stad en de dorpen hebben goede verbindingen met het omliggende landschap, waarbij we inzetten op het versterken van de verbinding met de Oosterschelde. In deze visie kiezen we ervoor deze kwaliteiten te versterken en de positie van Goes als compacte stad in een groenblauwe oase te verstevigen.

2.3.1 Goes als compacte stad

De afgelopen 10 jaar is het aantal inwoners van de stad Goes met ruim 7% gegroeid tot een kleine 30.000 personen. Deze groei is het gevolg van verschillende ontwikkelingen, zoals een toename van de bevolking in Zeeland en een trek vanuit het landelijk gebied naar de stad. Ook demografische veranderingen dragen bij aan de groei van de stad, en daarmee aan de vraag naar méér woningen. Vergrijzing van de bevolking, een toenemend aantal éénuoudergezinnen, meer alleenstaanden en migratie: het stimuleert met name in de stad de vraag naar méér en andere woningtypen. Binnen de Bevelanden biedt de stad Goes als enige het stedelijk woonmilieu dat hieraan tegemoet kan komen. Om deze vraag te blijven faciliteren, is echter ruimte nodig.

Eén van de belangrijke kwaliteiten van de stad Goes is haar compactheid, en de directe nabijheid van aantrekkelijk landschap. In een compacte stad liggen de meeste dagelijkse voorzieningen op loop- of fietsafstand van iemands huis. Dit vermindert de afhankelijkheid van auto's en verbetert de levenskwaliteit, omdat in de dagelijkse leefomgeving veel potentiële ontmoetingspunten ontstaan. Mensen hoeven daarbij minder afstanden af te leggen, en het is mogelijk goede fiets- en wandelpaden aan te leggen en te onderhouden. Dit zorgt voor minder verkeer en vervuiling. Om ervoor te zorgen dat zo'n compacte stad leefbaar blijft, is het belangrijk veel aandacht te hebben voor groen in en rond de stad. Goes ligt centraal in een groenblauwe oase. We zijn omringd zijn door groen poellandschap, polders en water, zoals het Nationaal Park Oosterschelde en het Schengegebied. Deze band met het omliggende landschap en de natuur willen we versterken.

Afbeelding 2.1: Goes als compacte stad

Voor de toekomst kiest Goes ervoor een compacte stad te willen blijven. Dit betekent dat we de stad zoveel mogelijk willen laten groeien binnen de bestaande stadsgrenzen. Verouderde en lege (bedrijfs)gebouwen kunnen worden gebruikt voor nieuwe woningbouw. Hierbij is het uitgangspunt om deze bestaande gebouwen zo veel mogelijk duurzaam om te bouwen. Als dit niet mogelijk is wordt vanuit het gedachtegoed van de circulaire economie gekeken hoe de materialen zo veel mogelijk hergebruikt kunnen worden. Binnen het uitgangspunt van Goes als compacte stad, is er ook ruimte voor groei buiten de bestaande stadsgrenzen. Daarbij is van belang dat de compactheid en daarmee de bereikbaarheid van voorzieningen behouden blijft. Behoud van de waardevolle verbindingen met het omringende landschap zijn hierin een belangrijk onderwerp. Hogere bebouwing kan plaats bieden aan het stedelijke programma. Deze conceptuele keuze dwingt ons tegelijk om het beschikbare programma aan woningen en voorzieningen in te zetten om de bestaande stad kwalitatief te versterken en te vergroenen, onder andere door de relatie tussen stad en landschap te versterken.

Om de stad gezond en bereikbaar te houden, geven we voorrang aan schone manieren van vervoer die zo min mogelijk ruimte innemen. Lopen, fietsen en openbaar vervoer dus. Auto's dienen zoveel mogelijk ondergebracht te worden in gebouwde voorzieningen, zodat de buitenruimte beschikbaar is voor groen en verblijven. Zo maken we de lucht schoner en de straten rustiger en veiliger. Een herinrichting van de stationsomgeving, zodat ze tweezijdig centraal in de stad komt te liggen, vergroot de toegankelijkheid van de trein als vervoermiddel.

2.3.2 Stad en dorpen verweven met het landschap

Door haar ligging aan de Oosterschelde kan Goes twee 'gezichten' hebben: in het zuiden een stad die verbonden is met het Bevelandse landschap, en in het noorden een stad die gericht is op de Oosterschelde. We kiezen ervoor deze verbindingen te versterken en beter zichtbaar te maken. Door groenstructuren te maken die de stad verbinden met het omliggende landschap, blijft Goes een stad die zichtbaar in het landschap ligt waarbij groene verbindingen diep door dringen in de stad. Het versterken van het landschap werkt ook door in de dorpen: uitgangspunt is dat de verbinding met het landschap sterk blijft. Per dorp zal hier passend bij de eigen identiteit verder invulling aan worden gegeven. Groen heeft een belangrijke rol in het bebouwd gebied. Openbare ruimten moeten niet alleen worden aangepast aan klimaatverandering, maar ook aan intensiever gebruik van de buitenruimte als verblijfsgebied door bewoners.

Niet alleen groen, maar ook 'blauw' heeft een belangrijke waarde voor de gemeente. In deze visie zetten we vooral in op het versterken van de verbinding met de Oosterschelde. We herstellen deze historische verbinding door middel van een 'blauwe' ontwikkelingscorridor. De corridor vormt een relatie die de stad opnieuw verbindt met de Oosterschelde.

Een versterking van de verbindingen tussen de stad Goes en haar omliggende dorpen draagt bij aan vergroting van de keuzemogelijkheid tussen 'dorps en stads' wonen, met behoud van eenzelfde voorzieningenniveau. We geven hiermee opnieuw betekenis aan de ontwikkeling van Goes als stad van de Oosterschelde en de historische relatie met haar omliggende dorpen. Voor de dorpen betekent dit dat zij elk hun eigen identiteit kunnen behouden binnen deze groenblauwe oase.

2.4 Ruimtelijke kwaliteit

Als gemeente hebben we te maken met verschillende ambities, doelen en verantwoordelijkheden. Tegelijkertijd is de fysieke ruimte niet oneindig. Dat vraagt om zorgvuldige en bewuste keuzes.

Met deze Omgevingsvisie streven we naar een hoge ruimtelijke kwaliteit. Maar wat is ruimtelijke kwaliteit en hoe vertalen we dit in de keuzes die we maken? Er is geen eenduidige definitie van ruimtelijke kwaliteit. Ruimtelijke kwaliteit verwijst naar de kwaliteit van de fysieke omgeving, oftewel de ruimte waarin mensen wonen, werken en zich bewegen. Het gaat om zowel de esthetische als de functionele kenmerken van een gebied, en hoe goed deze bijdragen aan het welzijn van de mensen die erin leven. Het gaat om de waarde die wordt toegekend aan een gebied waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde. Per gebied kan verschillen wat ruimtelijke kwaliteit is en ook binnen één gebied kunnen verschillende gebruikers uiteenlopende waarden toedichten aan eenzelfde gebied. In deze visie beschrijven we voor verschillende locaties en functies wat voor ons ruimtelijke kwaliteit maakt. Daarbij is het niet alleen van belang dat verschillende locaties en functies een duidelijk eigen identiteit hebben, maar ook dat er duidelijke structuur en samenhang is tussen de verschillende ruimtes in de gemeente. De uiteindelijke ambitie is dat elke ingreep in de fysieke ruimte de ruimtelijke kwaliteit vergroot.

Binnen ruimtelijke kwaliteit, werken we met een viertal kernwaarden: een gezonde samenleving, duurzame ontwikkeling, erfgoed als basis voor ontwikkelingen en we doen het samen. Deze kernwaarden zijn onderwerpen die we als Goes extra belangrijk vinden en kunnen op die manier worden gezien als rode lijnen binnen deze visie, waarmee we intentie scheppen en verdere keuzes vormgeven. De vier kernwaarden worden hieronder uitgewerkt.

2.4.1 Een gezonde leefomgeving

In Goes gaan we voor gezonde mensen in een gezonde leefomgeving. Gezondheid betekent hierin meer dan het ontbreken van ziekte. We gaan uit van de definitie van positieve gezondheid. Namelijk; gezondheid als het vermogen je aan te passen en je eigen regie te voeren in het licht van de sociale, fysieke en emotionele uitdagingen van het leven. Daarbij gaan we ervan uit, en stimuleren wij, dat inwoners goed voor zichzelf kunnen zorgen, met hulp van hun netwerk, en naar elkaar omkijken en elkaar helpen. We hebben in het bijzonder aandacht voor inwoners in een kwetsbare situatie die vaker te maken hebben met gezondheidsachterstanden. In veel gevallen is er sprake van een wisselwerking: naast dat iemand in minder welvarende omstandigheden vaker in slechte gezondheid verkeert, heeft andersom een slechte gezondheid impact op de woon-, werk- en leefsituatie van diegene. Zo heeft deze groep vaak een opeenstapeling van problemen en komen ze in een vicieuze cirkel terecht. De leefomgeving kan hier zowel positief als negatief invloed op hebben. Buurten met veel inwoners in kwetsbare situaties hebben vaak ook een minder fijne leefomgeving. Dit vraagt om specifieke focus op deze gebieden om hier een inhaalslag te maken en er zo voor te zorgen dat inwoners gelijke kansen op gezondheid hebben. We houden daarbij rekening met de draagkracht van de wijken en dorpen.

We geloven in de kracht van preventie en de rol die de fysieke leefomgeving daarin speelt. De leefomgeving kan helpen om de gezondheid van inwoners te beschermen. Maar het gaat verder dan dat. Een omgeving waar inwoners zich fijn voelen en kunnen ontspannen verbetert het welzijn van gebruikers. Met ingrepen in de fysieke leefomgeving kan bewegen en ontmoeten voor verschillende doelgroepen gefaciliteerd en gestimuleerd worden. Bovendien helpt een omgeving

waar inwoners zich verbonden mee voelen om de sociale cohesie te stimuleren en wordt omkijken naar elkaar gestimuleerd.

Gezondheid en welzijn worden vaak gezien als ‘zachte’ waarde en lopen daarmee het risico vergeten te worden. Juist binnen keuzes die gaan om de fysieke leefomgeving is ruimte om impact te maken op de gezondheid van onze inwoners. Bij de keuzes die we maken werken we aan het in beeld brengen van de impact op de gebruikers. We nemen gezondheid expliciet mee in de keuzes die we maken. Dit betekent niet dat gezondheid altijd leidend is, maar het wordt wel integraal onderdeel van elke afweging.

2.4.2 Duurzame ontwikkeling

Op mondiale schaal is klimaatverandering een van de grootste uitdagingen voor de komende decennia. De impact van klimaatverandering wordt steeds zichtbaarder en urgenter. Wateroverlast, overstromingen, hitte en droogte hebben een groeiende impact op onze leefbaarheid, veiligheid, economie en gezondheid. Daarom zetten we in op duurzame ontwikkeling. Duurzame ontwikkeling gaat erover hoe we kunnen voorzien in de behoeften van de huidige generatie zonder dat daarmee de behoeften van toekomstige generaties in gevaar worden gebracht. Onze ambitie is om in 2050 een energieneutrale, klimaatbestendige, circulaire en water robuuste gemeente te zijn.

Daarbij hoort dat we maatregelen nemen om ons te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering. Dit betekent dat we bij nieuwe en herontwikkelingen ruimte reserveren voor klimaatadaptieve maatregelen. Zo houden we rekening met de lange termijn impact van klimaatverandering op ons leefgebied. Daarnaast dragen we als gemeente ons steentje bij door bij lokale ontwikkelingen te kijken hoe we de uitstoot van broeikasgassen kunnen verminderen. We werken toe naar een CO₂-neutrale gebouwde omgeving en maken de overstap van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen. Ook zetten we in op een circulaire economie. We gebruiken zo min mogelijk materialen en grondstoffen. Voor de materialen en grondstoffen die we gebruiken, zetten we in op zo hoogwaardig mogelijk hergebruik. Waar mogelijk zetten we in op het ondersteunen van kleinschalige initiatieven van inwoners, dorpen en organisaties met een lokale impact. Dat altijd binnen de grenzen van een gezond ecosysteem en landschap.

We werken met een integrale aanpak van de diverse duurzaamheidsthema's en zien duurzaamheid als rode lijn binnen de hele visie. Deze thema's zijn immers randvoorwaardelijk voor een toekomstbestendig Goes. Als we nu niets doen, levert dit problemen op waarvan de maatschappelijke en financiële gevolgen niet te overzien zijn. Duurzame ontwikkeling is dan ook het uitgangspunt achter alle ontwikkelingen in deze visie.

2.4.3 Erfgoed als basis voor ontwikkelingen

De gemeente Goes heeft een rijk verleden dat zichtbaar is in monumenten, historische dorpskernen, oude landschapselementen en karakteristieke bebouwing. Deze tastbare geschiedenis vormt niet alleen een bron van identiteit en verbondenheid, maar ook een waardevol vertrekpunt voor toekomstige ontwikkelingen.

Om nieuwe ontwikkelingen goed te kunnen inpassen in de omgeving is het belangrijk om de plek te begrijpen. Erfgoed gaat over de identiteit van de plek, het vertelt het verhaal over de ontwikkelingsgeschiedenis van het landschap. Ruimte is schaars, met als gevolg dat er keuzes gemaakt en oplossingen bedacht moeten worden over het gebruik van deze ruimte. Cultureel

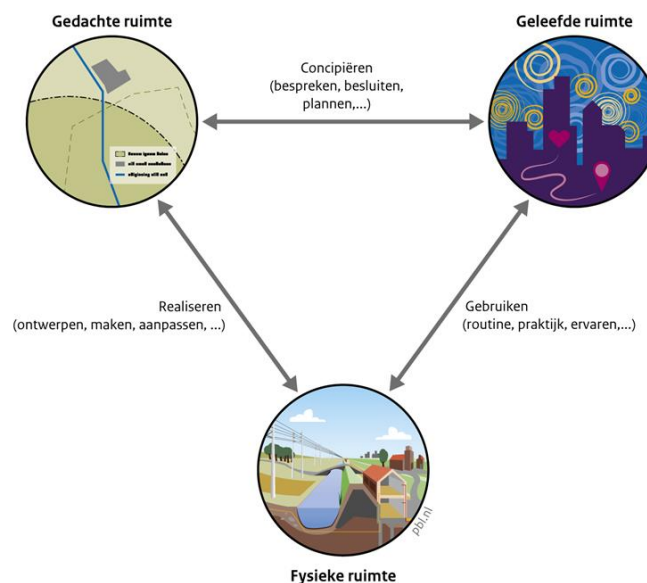
erfgoed is hierin de drager van ruimtelijke opgaves en in het maken van keuzes bij het bepalen van de toekomst van het gebied.

Erfgoed is een kwaliteit die richting geeft aan nieuwe ontwikkelingen, zoals het realiseren van nieuwe wijken en het inrichten van de openbare ruimte. We maken ruimte voor eigentijdse invullingen, maar met oog voor de historische context. Hierdoor versterken we de identiteit van buurten, dorpen en het landschap – en zorgen we ervoor dat onze omgeving betekenisvol blijft, voor huidige én toekomstige generaties. Het verhaal van de gemeente Goes leeft hierdoor voort in de nieuwe ontwikkelingen.

2.4.4 We doen het samen

Er komen veel opgaves op ons af. Dit kunnen we als gemeente niet allemaal alleen. We willen samenwerken met inwoners, bedrijven en andere organisaties om te bouwen aan een toekomstbestendig Goes. We werken toe naar een Goese samenleving waarin we samen werken aan de opgaves die we hebben. Verschillende partners hebben verschillende rollen. We erkennen deze verschillende rollen. Als gemeente zijn we onderdeel van een groter netwerk en kunnen we een regierol aannemen of kiezen voor een verbindende of faciliterende rol. Inwoner- en overheidsparticipatie zijn hierin van groot belang. Niet alleen bij grootschalige plannen en projecten of nieuwe beleid, maar juist ook bij de dagelijkse dingen die we doen.

We maken hiervoor gebruik van het Drieruimtenmodel waarin onderscheid wordt gemaakt tussen de gedachte ruimte, de fysieke ruimte en de geleefde ruimte. Dit is een waardevol perspectief om ruimtelijke kwaliteit te bekijken. De geleefde ruimte is daarbij de ruimte zoals deze wordt ervaren door de gebruiker. De fysieke ruimte beschrijft de concrete fysieke kenmerken van een gebied. De gedachte ruimte is hoe deze wordt voorgesteld en beschreven, in het bijzonder in beleid. Deze drie perspectieven interacteren met elkaar. Er is geen voorkeur

Bron: PBL

van het ene perspectief boven het andere, maar bewustzijn van de verschillende perspectieven helpt bij het maken van een volledige en integrale afweging.

2.5 Brede welvaart

Vanuit ons verhaal, onze waarden en onze visie, willen we verder bouwen aan een gemeente die niet alleen lokaal zorgt voor welvaart en welzijn, maar ook haar plaats inneemt in de mondiale uitdagingen van vandaag en morgen. Brede welvaart vormt daarbij het kader waarin we de integrale waarden van onze gemeente verweven. Dit betekent dat we onze toekomstige ontwikkelingen benaderen met een visie die verder gaat dan de fysieke ruimte alleen. Daarbij

zoeken we een balans tussen sociale, economische en ecologische aspecten, zodat de keuzes die we maken bijdragen aan een fijne leefomgeving voor iedereen.

2.5.1 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen

Goes is een Global Goals gemeente. Dit betekent dat we aansluiten bij de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (ook wel de *Sustainable Development Goals*, of SDG's). De Duurzame Ontwikkelingsdoelen zijn 17 wereldwijde doelen die in 2015 vastgesteld zijn door de Verenigde

Naties. Ze vormen de agenda voor duurzame ontwikkeling tot 2030. De doelen zijn met elkaar verbonden en worden wereldwijd in samenwerking nagestreefd.

Brede Welvaart en de Duurzame

Ontwikkelingsdoelstellingen zijn twee verschillende termen die een andere ontstaansgeschiedenis hebben en anders worden gebruikt in beleid. Er is echter een duidelijke overeenkomst tussen de twee; ze worden gebruikt om een duurzaam welzijn na te streven. Hier sluiten we als Goes bij aan.

2.5.2 Brede welvaart

We zien brede welvaart als uitgangspunt voor de keuzes die we maken. Daarbij staat Goes als compacte stad in een groenblauwe oase centraal, samen met haar rol als Hart van Zeeland, Centrum van de Bevelanden en stad van de Oosterschelde.

Op basis van dit kader kunnen we verschillende indicatoren toevoegen om deze onderdelen verder te operationaliseren en uit te werken. Deze worden verder uitgewerkt in hoofdstuk 6: werken met de Omgevingsvisie.

3. Aantrekkelijk wonen

De gemeente Goes is al generaties lang een plek waar mensen zich graag vestigen. Niet alleen vanwege de centrale ligging, de levendige voorzieningen en het sterke economisch profiel, maar ook vanwege de kwaliteit van de woonomgeving. Stedelijke levendigheid en landelijke rust komen hier samen in een waardevol landschap met een variëteit aan dorpen, wijken en buurten. Allemaal met een eigen identiteit. Deze aantrekkelijk woonomgeving willen we niet alleen behouden, maar ook verder ontwikkelen. In dit hoofdstuk richten we ons zowel op de uitbreiding van het woningaanbod door nieuwbouw en herstructurering, als op het versterken van de woonkwaliteit door verbetering van de bestaande leefomgeving met aandacht voor gezondheid, duurzaamheid, vergroenen van de omgeving en erfgoed. We streven daarbij naar een goede balans en sluiten zo veel mogelijk aan bij de behoeften van onze inwoners.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We zetten in op groei van het aantal woningen binnen de uitgangspunten van een compacte stad in een groenblauwe oase, waarbij we aandacht hebben voor klimaat en leefbaarheid;
- We zetten in op een gevarieerd woningaanbod met verschillende woonmilieus, waarbij de focus ligt op stedelijk wonen;
- We behouden de identiteiten van de dorpen en zorgen voor verbinding met het landschap;
- We creëren een woonomgeving die ontmoetingen en verbindingen tussen mensen bevordert, wat bijdraagt aan de ontwikkeling en het welzijn van onze inwoners;
- We richten onze woongebieden gezond, duurzaam en toekomstbestendig in, met een hoge ruimtelijke kwaliteit.

Zo draagt een aantrekkelijke woonomgeving bij aan het verhaal van Goes.

3.1 Woningbouw

De bevolking van Goes is de afgelopen jaren sterk gegroeid. Deze trend zet naar verwachting komende jaren door. Naast dat we meer nieuwe inwoners verwachten, zien we ook een veranderende woonbehoefte door vergrijzing, verdunning en veranderende samenstellingen. Om aan te sluiten bij deze vestigingsvraag, is de verwachting tegen 2040 meer dan 22.000 woningen nodig te hebben. Dit betekent een ambitieus woningbouwprogramma van ongeveer 4.000 woningen.

3.1.1 Passend groeien

We voegen woningen toe volgens het principe van de compacte stad. Dit betekent dat we eerst kijken naar locaties binnen de bestaande bebouwde omgeving en pas daarna naar uitbreiding. We focussen op verdichting rondom de binnenstad en het station, waarbij we zoveel mogelijk het bestaande groen en openbare ruimtes ontzien. We werken samen met de andere Bevelandse gemeenten en zorgen dat nieuwe plannen passen binnen de regionale woon(zorg)visie. We streven naar uitbreiding die past bij de schaal en structuur van Goes en waarborgen de omgevingskwaliteit en leefbaarheid in de wijken en dorpen.

Met de groei van de stad wordt ruimte steeds schaarser. Daarom wil de gemeente de ruimte verstandig en duurzaam gebruiken. Dit betekent dat we niet alleen woonwijken bouwen, maar gemengde gebieden creëren waar mensen veilig en gezond kunnen wonen, werken, winkelen en recreëren. Een groene en gezonde woonomgeving is daarbij een belangrijke randvoorwaarde. We zorgen ervoor dat alles dichtbij is en iedereen zich thuis voelt. Een andere belangrijke afweging hierbinnen is toekomstbestendigheid, waarbij we aandacht hebben voor veranderingen in demografie en klimaatrisico's. We zetten niet alleen in op traditionele woningbouw, maar bieden ook ruimte voor innovatieve woonoplossingen.

Onze aanpak voor toekomstige ontwikkelingen is flexibel waarbij we inspelen op behoeften, maar wel ons profiel en uitgangspunten vasthouden. Ontwikkelingen dienen te passen binnen onze visie als compacte stad in een groenblauwe oase en aan te sluiten bij onze waarden rondom gezondheid, duurzaamheid, erfgoed en participatie.

3.1.2 Vernieuwingsopgaven bestaande woningvoorraad

We zetten ons in voor het aardgasvrij maken van wijken en dorpen en het energieneutraal maken van woningen (energietransitie), de aanpak van hittestress en wateroverlast (klimaatadaptatie) en het verbeteren van het woonklimaat door meer en betere openbare ruimte en groen te realiseren. Deze vernieuwingsopgaven hebben grote betekenis voor de woon- en leefomgeving en vragen ruimtelijke inpassingen en aanpassingen. We leggen de focus op het toekomstbestendig maken de bestaande woningvoorraad en woonomgeving vanuit het gebiedsgericht ontwikkelen.

We streven naar aardgasvrije wijken en energieneutrale woningen. De eerste stap is isoleren, gevolgd door het gebruik van warmtepompen. Tot 2040 worden veel woningen geïsoleerd via het Nationaal Isolatie Programma. We helpen woningeigenaren met isolatieplannen. De tweede stap is het stimuleren van zonne-energie. Door netcongestie onderzoeken we andere energieopwekkingsmethoden en zetten in op minder energieverbruik, lokale opslag en energiehubs. We koppelen de warmtetransitie aan andere verbeteringen zoals het comfortabel maken van woningen en het verstevigen van gezondheid in de fysieke leefomgeving.

3.1.3 Een gezonde mix

Goes is een stad waar mensen naar elkaar omkijken. Een belangrijke opgave is het inspelen op vergrijzing en het langer zelfstandig wonen. Naast dat we omkijken naar deze groep ouderen, richten we ons ook op de huisvesting van zorggroepen zoals mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking en mensen uit de geestelijke gezondheidszorg. We zorgen voor een goede balans tussen vraag en aanbod van zorgwoningen en letten op de inrichting van wijken en de bereikbaarheid van voorzieningen. Als gemeente nemen we een regierol in het samenbrengen van de relevante partijen. We stimuleren geclusterde woonvormen in wijken zodat ontmoetingen vanzelfsprekend zijn en de benodigde zorginfrastructuur aanwezig is. Naast goede woningen is een veilige en toegankelijke woonomgeving belangrijk. Daarbij hebben we ook aandacht voor mensen met beperkingen. Sociale aspecten zoals onderling contact en ondersteuning zijn net zo belangrijk als de kwaliteit van de huizen. We stimuleren onderlinge hulp. Ook zoeken wij passende woonlocaties voor arbeidsmigranten, kenniswerkers en asielzoekers. Een gezonde mix betekent dat we daarbij altijd kijken naar de draagkracht van de wijken en dorpen.

3.2 Diversiteit in woongebieden

De gemeente Goes kent verschillende wijken, buurten en dorpen. Al deze plekken hebben een eigen sfeer, dynamiek en identiteit – gevormd door haar ligging, architectuur, openbare ruimte, en

vooral door de mensen die er wonen. Toch zien we in het woningaanbod nog weinig variatie. Veel woongebieden bestaan vooral uit grondgebonden woningen met eigen tuin. Om de gemeente aantrekkelijk en toekomstbestendig te houden, willen we meer diversiteit in woonvormen en ruimte bieden aan bijzondere, vernieuwende woningtypes. Hierbij leggen we de focus op stedelijk wonen aansluitend bij Goes als compacte stad in een groenblauwe oase.

3.2.1 Stedelijk wonen in de compacte stad

Goes besteedt aandacht aan de stad in het landschap en bouwt tegelijkertijd aan de bestaande (compacte) stad. Een compacte stad heeft een hoge woningdichtheid en mengt verschillende functies in een gebied. We kiezen ervoor om dichter te bebouwen om de openbare ruimte, voorzieningen en infrastructuur in de wijken te verbeteren. Maar er is een grens aan hoe dicht de stad kan worden, omdat de ruimte beperkt is en er druk ontstaat op andere onderdelen. Ook daar gaan we bewust mee om.

We geven onze gemeente op verschillende manieren invullingen aan stedelijk wonen. Stedelijk wonen betekent een mix van verschillende woontypes waarbij de nadruk ligt op hoge ruimtelijke efficiëntie. Verschillende woningtypen staan dicht op elkaar en hebben een kleine fysieke footprint. De nadruk ligt op gestapeld grondgebonden woningen. De woningen hebben geen eigen voortuin en ook geen auto voor de deur. Voorzieningen zoals binnentuinen, bergingen of mobiliteitsvoorzieningen zijn vaak gedeeld. Functies als wonen, werken en recreëren zijn gemengd aanwezig en dagelijkse voorzieningen zijn op loop- of fietsafstand bereikbaar.

3.2.2 Dorps wonen verweven met het landschap

Naast de stad Goes heeft de gemeente Goes zes dorpen met eigen karakters: Kattendijke, Kloetinge, 's-Heer Hendrikskinderen, 's-Heer Arendskerke/Eindewege, Wilhelminadorp en Wolphaartsdijk/Oud-Sabbinge. De identiteit en het verhaal van de dorpen willen we in stand houden waarbij de verbinding met het landschap een belangrijke rol heeft.

3.3 Gezond en duurzaam wonen

We vinden het belangrijk dat het voor iedereen in de gemeente Goes fijn wonen is. We streven naar hoge ruimtelijke kwaliteit binnen de verschillende woonomgevingen. Daarbij kijken we via de bril van brede welvaart en hebben we aandacht voor duurzaamheid en gezondheid.

3.3.1 Groen en klimaatadaptatie

We willen hittestress en wateroverlast aanpakken door meer groen in de openbare ruimte. Dit heeft een positieve impact op de woon- en leefomgeving. Goes is een compacte stad, waardoor er weinig ruimte is voor grote parken. We willen voorkomen dat nieuwe bebouwing ten koste gaat van groen. Groen is belangrijk voor de kwaliteit van de woonomgeving en biedt ruimte voor beweging en spel. Goes wil deze behoefte vervullen door de groenstructuur te versterken en het wandel- en fietsnetwerk uit te breiden.

Ook binnen de stad krijgt groen aandacht. We gebruiken groennormen om de impact van klimaatverandering te verminderen en de leefbaarheid te vergroten. We werken samen met bedrijven, organisaties, woningcorporaties en inwoners om zowel de openbare als de private ruimtes klimaatbestendig en waterrobuust in te richten. Water en groen zijn onlosmakelijk verbonden om een klimaatbestendige gemeente te realiseren.

3.3.2 Een gezonde woonomgeving

Bij nieuwbouw en herinrichtingsprojecten staan positieve gezondheid en sociale ontmoetingen centraal. Voor ons is een gezonde omgeving een omgeving:

- waar inwoners zich fijn voelen en kunnen ontspannen;
- die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten;
- waar inwoners zich verbonden mee voelen;
- waarin de gezondheid van inwoners wordt beschermd.

We gaan uit van het gedachtegoed van positieve gezondheid. Deze visie erkent dat gezondheid meer is dan niet ziek zijn en kijkt naar verschillende dimensies: lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen en dagelijks functioneren. Een breder gevoel van welzijn maakt hier deel van uit. Dit betekent dat het belangrijk is dat inwoners zich fijn voelen en kunnen ontspannen. De leefomgeving kan dit faciliteren. Bijvoorbeeld door een fijne uitstraling en het effect van *green* en *blue spaces* op de mentale gezondheid. Een gezonde leefomgeving is ook een omgeving die het makkelijk maakt gezonde keuzes te maken: een leefomgeving waarin dagelijkse beweging gestimuleerd wordt en waar door verschillende groepen gebruik van wordt gemaakt. Bijvoorbeeld door ruimte te creëren waar kinderen veilig kunnen spelen, fijne schaduwplekken te maken voor ouderen en groene wandelroutes te ontwikkelen in een inspirerende omgeving waar inwoners een wandeling kunnen maken. Toegankelijkheid en bereikbaarheid zijn hierin belangrijk.

In Goes gaan we voor sterke buurten en dorpen met een grote sociale samenhang. We stimuleren de binding die inwoners hebben met hun eigen leefomgeving. We faciliteren dit door binnen elke wijk een kern te bieden waar voorzieningen en ontmoeten samen komen. Ook op buurtniveau kijken we naar de mogelijkheden. Een belangrijk element hierin is dat inwoners in verbinding staan met hun eigen leefomgeving. We bieden inwoners de kans mee te praten over de inrichting van hun eigen omgeving en bieden ruimte voor inwonersinitiatieven in hun eigen woonomgeving.

Naast het stimuleren van gezondheid, hebben we ook aandacht voor gezondheidsbescherming. Goes streeft naar een schone, hele en veilige omgeving. Zo zorgen we ervoor dat de risico's van activiteiten, zoals bijvoorbeeld bedrijfsmatige activiteiten of het vervoer van gevaarlijke stoffen, beheersbaar zijn. Er ligt een opgave om de balans te behouden tussen een levendige stad en milieumaatregelen op het gebied van geluid, lucht en licht. We creëren een geluidsarme stad door geluidsoverlast mee te nemen tijdens de ontwerpfase bij herinrichting van gebieden. Op het gebied van luchtkwaliteit bewaken we de huidige stand van zaken. Lichtoverlast wordt teruggedrongen. We werken samen met partners zoals veiligheidsdiensten en de Omgevingsdienst om inwoners te beschermen tegen veiligheidsrisico's.

3.4 Groen in en rond de Stad

Groen is een essentieel onderdeel van een goede leefomgeving. Het groen is vaak multifunctioneel: mensen wandelen en sporten in het groen, zoeken hier de koelte. Ook is groen een belangrijk onderdeel in de klimaatadaptatie. Zo zorgen bomen voor schaduw tegen hittestress en kan water in het groen worden opgevangen. Daarnaast is het groen ook essentieel leefgebied van veel dieren die in de stad leven. Vanuit het perspectief van brede welvaart biedt groen dus veel mogelijkheden en draagt het bij aan het in stand houden van de waarden die wij belangrijk vinden.

3.4.1 Hoofdgroenstructuur

De belangrijkste groenstructuren in de stad en dorpen noemen we de hoofdgroenstructuur, dit zijn onder andere de stadsparken en belangrijke robuuste structuren. Dit zijn de groene longen van de stad. Het uitgangspunt van de hoofdgroenstructuur is dat deze behouden blijft, hier wordt niet in gebouwd.

Door de groei van Goes zijn bestaande stadsparken onder druk komen te staan. Er is behoefte aan meer grotere stadsparken in de nabijheid van Goes voor recreatie. We zetten in op ontwikkelingen die bijdragen aan de inpassing van de stad en het verzachten van de overgang naar het buitengebied, waarbij het Poelbos, Landschapspark Kloetinge en de groenzone tussen de stad en de Deltaweg een belangrijke rol spelen. Ook in de stad zelf zetten we in op het vergroten van de hoofdgroenstructuur en verbinden we de groenstructuren met elkaar waar kan. Daarnaast willen we de groenstructuur, waar dit nog niet het geval is, verbinden met het buitengebied. In de stad is het een uitdaging om voldoende ruimte te vinden voor nieuw groen. Herstructurering of vrijkomend vastgoed is een natuurlijk moment om bij een nieuwe invulling ook naar de behoefte naar openbaar groen te kijken, zoals een parkje. Ook voor de dorpen zoeken we naar kwalitatieve verbetering op dit gebied. We zien kansen om nieuwe en bestaande dorpsbosjes verder te ontwikkelen. Door de groenstructuur te versterken en het wandel- en fietsnetwerk uit te breiden, willen we deze behoefte faciliteren.

Een groennorm kan sturing geven bij nieuwe wijken maar ook zeker in bestaand stedelijk gebied. In het nieuwe programma groen die volgt uit deze omgevingsvisie, onderzoeken we welke groennorm bij Goes past. Soms is het nodig dat groen wijkt ten behoeve van een nieuwe ontwikkeling. Dit kan, maar moet altijd een zorgvuldige afweging zijn waarbij aandacht is voor de multifunctionele waarde van groen.

3.4.2 Relatie tussen de stad en dorpen

In het landelijk gebied komen verschillende functies bij elkaar zoals landbouw, verkeer, waterbeheer, natuur, groen, recreatie en wonen. Het landschap rond de stad en de dorpen is echter niet alleen belangrijk voor de bewoners en werkers van dit gebied. Naast ecologische en esthetische betekenis, biedt het landschap de inwoners van de stad en de dorpen verschillende recreatieve mogelijkheden zoals bijvoorbeeld wandelen, fietsen en/of zwemmen. Ook heeft het landelijk gebied een belangrijke culturele betekenis in het waarborgen van de identiteit van de gemeente. Goede wandel- en fietsverbindingen tussen dorp, stad en landschap zijn dan ook voor alle inwoners van de gemeente belangrijk. Goes streeft actief landschapsbeheer na, dat oog heeft voor al deze belangen. Bij het aanbrengen van een balans tussen de functies wordt het belang van de landbouw voor de regionale economie echter niet onderschat.

Soms verloopt de overgang tussen dorp en/of stad en landschap abrupt, op een 'harde' manier. De grens tussen bebouwing en landelijk gebied wordt bijvoorbeeld gevormd door een randweg, zonder dat deze met groen is ingepast. Deze overgangen willen we verzachten (vergroenen) zodat er visueel en ecologisch een geleidelijke overgang ontstaat tussen bebouwde kom en buitengebied.

3.4.3 Biodiversiteit

Het gaat slecht met de biodiversiteit. Wereldwijd neemt de biodiversiteit af. In Nederland is nog maar 15% van de inheemse planten- en diersoorten over die in 1900 aanwezig waren. Dit heeft gevolgen voor natuurwaarde, voedselvoorziening en bescherming tegen klimaatverandering.

Planten en dieren bevinden zich niet alleen in het buitengebied, maar vaak ook in de bebouwde omgeving. Er zijn specifiek soorten die alleen voorkomen waar gebouwen staan, zoals de gierwaluw en de huismus. Daarnaast zijn er ook veel andere algemene soorten die zich min of meer aangepast hebben aan de leefomgeving van de mens. Als gemeente hebben we veel invloed om de juiste condities te scheppen voor deze soorten in de openbare ruimte. Ook kunnen we inwoners stimuleren ook in de tuinen mee te helpen deze condities creëren. Hier zetten we als gemeente op in. Dit betekent ook dat we zuinig moeten zijn om wat we hebben. Juist de oudere groenstructuren en elementen zijn waardevol voor de biodiversiteit.

Met natuurinclusief bouwen kunnen we de biodiversiteit versterken. Verschillende gebouwgebonden soorten zoals vleermuizen, staan onder druk door het gebrek aan verblijfsplekken door verduurzaming of sloop van oude gebouwen. Door ook in nieuwbouw verblijfsplekken in te bouwen en het terrein rondom het gebouw juist in te richten, kan de populatie van deze soorten in stand worden gehouden en worden versterkt.

Het buitengebied kent weer haar eigen soorten. In het buitengebied is het Natuur Netwerk te vinden, vaak in beheer bij andere derden en gebieden behorend bij Natura 2000 zoals de Oosterschelde. Hier zitten soorten die, anders dan de soorten die in de stad voorkomen, gebaad bij rust bijvoorbeeld in De Schenge of de Deesche Watergang. Naast deze gebieden zijn er ook de akkers en weilanden. Ook hier leven typerende soorten voor deze gebieden. Ook hier zetten we in op het versterken van biodiversiteit en proberen we samen met onze partners de juiste condities te creëren om soorten te behouden en te versterken.

3.5 Water en bodem

Water en bodem spelen een grote rol bij het klimaatbestendig maken van stedelijke gebieden en het leefbaar houden van de woonomgeving. Door bodem en water slim te benutten, maken we Goes minder kwetsbaar maken voor extreme weersomstandigheden zoals hevige regenval en droogte.

3.5.1 Integrale benadering

Het is druk onder de grond. Kabels en leidingen, riolering en archeologische vondsten bevinden zich allemaal in de bodem. Door klimaatverandering zakt de bodem en ontstaan er grondwatertekorten en -overschotten. De bodemkwaliteit staat onder druk door vanwege verzilting en stikstofdepositie. Het is daarom belangrijker dan ooit om bij ruimtelijke ontwikkelingen rekening te houden met de bodem. Om tot een duurzaam, veilig en efficiënt gebruik van de bodem te komen is het nodig om alle ontwikkelingen in de bodem en ondergrond op elkaar alsook op de bovengrondse ontwikkelingen af te stemmen.

Aspecten als bodemkwaliteit, riolering, kabels en leidingen, waterbergend vermogen, de wortelruimte van bomen, bodemenergie en archeologische waarden dienen vroegtijdig in plannen aandacht te krijgen. In de bodem van Goes liggen archeologische sporen en resten die ons duizenden jaren bewoningsgeschiedenis tonen. Dit waardevolle 'bodemarchief' is belangrijk omdat het vaak de enige bron van informatie is voor historisch onderzoek. Tegelijkertijd is dit bodemarchief kwetsbaar. Andere functies zoals wonen, werken en recreëren kunnen het archeologische erfgoed aantasten. Om te voorkomen dat deze waardevolle archeologische informatie verloren gaat, wordt altijd de afweging gemaakt. De gemeente besluit op basis van een lokale analyse wanneer archeologisch vooronderzoek nodig is. Het draait om een verantwoorde balans tussen het belang van archeologie en andere belangen bij ruimtelijke ontwikkelingen.

3.5.2 Waterbergend vermogen

Het waterbergend vermogen van de bodem hangt af van de bodemstructuur. De bodemopbouw van de gemeente laat een grote variëteit aan klei-, zand-, zavel- en poelgronden zien. De ligging van deze verschillende grondsoorten is af te leiden van de invloed van de zee op het land. Voor een groot deel van het grondgebied van de gemeente Goes bestaat de deklaag uit voornamelijk klei. Door deze kleiige deklaag valt het acute absorptievermogen in Goes vaak tegen. Dit leidt, vooral bij extreme buien, tot afspoeling naar oppervlaktewater maar veelal ook naar de riolering. Dit wordt nog versterkt door aanwezige verharding en bebouwing. De verwachting is dat, als gevolg van klimaatverandering, het aantal droge voorjaar- en zomerperiodes en juist nattere winterperiodes zal toenemen. In droge zomerperiodes komt de grondwaterbeschikbaarheid in de knel, met nadelige gevolgen voor beplanting, meer stofvorming, verzilting, verzakkingen en hittestress.

De negatieve gevolgen van verdroging moeten zoveel mogelijk worden beperkt. Daarom moeten bij herontwikkelingen passende maatregelen worden getroffen, zoals waterbergende voorzieningen, bodemstructuurverbetering en waterpeilbeheersing. In natte periodes moeten hogere grondwaterstanden geaccepteerd worden. Er wordt gestreefd naar een passend grondwaterpeil bij de functie van het gebied: niet te nat, maar ook niet te droog. Om droogteperiodes op te vangen, willen we onze watervoorraden beschermen en de kwaliteit van onze bodem bewaken. Dit is essentieel voor onze gezondheid en het milieu. Groen speelt een cruciale rol bij het beheersen van hitte, wateroverlast en droogte. Volwassen groen draagt aanzienlijk bij aan een klimaatbestendige gemeente. We moeten zuinig zijn op bestaand groen en dit waar mogelijk versterken.

3.5.3 Duurzame afvalwaterketen

Goes streeft naar een integrale en duurzame benadering van de afvalwaterketen en het watersysteem. Hierbij wordt samengewerkt met water- en regionale partners. Integraliteit en samenwerking bieden mogelijkheden voor kostenbesparingen en duurzame oplossingen. Riolering wordt ingezet voor twee typen waterstromen: afvalwater en regenwater. Inwoners en bedrijven in Goes produceren afvalwater. De gemeente heeft de wettelijke plicht om dit afvalwater in te zamelen en te transporteren naar overeengekomen overnamepunten. Dit gebeurt tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten, zonder wettelijke verplichtingen te verwaarlozen.

Door klimaatverandering wordt het bestaande rioolstelsel steeds zwaarder belast. Buien worden heviger en duren langer. Het blijven aanleggen en vergroten van riolering is geen optie, omdat dit uiteindelijk te kostbaar is. Om droge voeten te houden, wordt gekeken naar bovengrondse oplossingen en de herinrichting van de openbare ruimte. Bij de keuze voor nieuwe ontwikkelgebieden kijken we naar de risico's van wateroverlast op de korte en op de lange termijn.

4. Economische motor

De gemeente Goes scoort al jaren hoog in de landelijke lijsten van economisch best presterende gemeenten. Dit toont het stabiele ondernemersklimaat in onze gemeente. Goes wil zich verder profileren als economische motor voor Zeeland en de Bevelanden, passend bij het stedelijk profiel als hart van Zeeland en centrum van de Bevelanden. Dankzij de ligging aan het knooppunt van de hoofdinfrastructuur in Zeeland is Goes aantrekkelijk voor veel bedrijven en instellingen. Bovendien is Goes een uitstekende uitvalsbasis naar grote afzetgebieden zoals Rotterdam, West-Brabant en de Vlaamse steden Antwerpen en Gent. Dit maakt Goes een ideale locatie voor de verdere bundeling van werkgelegenheid en voorzieningen in Midden-Zeeland.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We versterken onze economische identiteit. We focussen op ondernemen en onderwijs, gezondheidszorg en innovatieve voedselproductie;
- We zorgen voor voldoende hoogwaardige vestigingsmogelijkheden voor het lokale MKB. Dit doen we door actief in te zetten op behoud en ontwikkeling van bedrijventerreinen en moderne kantoorruimte op locaties met de beste kwaliteit, en uitbreiding op andere locaties te beperken;
- We zetten in op uitstekende bereikbaarheid via openbaar vervoer en via de weg;
- We beperken de uitstoot van CO₂ via klimaatmaatregelen en door in te zetten op een circulaire economie.

Een heldere visie op onze economie door de bril van brede welvaart, helpt ons om niet alleen economisch te groeien, maar ook aandacht voor de algehele leefbaarheid te bewaken. Hierbij werken we verder vanuit onze kernwaarden, waarbij we specifieke aandacht hebben voor duurzame ontwikkeling met klimaatmaatregelen en circulaire economie. Zo draagt de economische motor bij aan het verhaal van Goes.

4.1 De economische identiteit²

De economische identiteit van de stad Goes wordt gekenmerkt door de rol die de stad heeft als Hart van Zeeland en centrum van de Bevelanden. Dit maakt Goes een aantrekkelijke locatie voor bedrijven, onderwijs, zorg en andere voorzieningen. Goes speelt een belangrijke rol in de regionale economie en maakt deel uit van de schakelketen in sectoren als voedselproductie en energie. Goes biedt ruimte voor dienstverlening en kennisinstellingen uit deze sectoren. Daarbij gaan we uit van samenwerking en innovatie. In Goes en de omliggende dorpen is het aantrekkelijk ondernemen. We zetten in op een sterke beroepsbevolking en werken gelijktijdig aan goede mobiliteit en mogelijkheden tot zakelijk overnachten.

4.1.1 Ondernemerschap, onderwijs en overheid

In Goes zetten we in op een samenwerking tussen de drie O's: ondernemerschap, onderwijs en overheid. Dit wordt ook wel de triple helix genoemd. Vanuit het principe 'we doen het samen' zetten we in op nauwe samenwerking tussen deze drie partijen. Door te werken vanuit gedeelde kennis en slagkracht, kunnen we betere oplossingen bieden voor maatschappelijke opgaven en verbeteren we het vestigingsklimaat voor zowel ondernemers als onderwijs. Vanuit dit perspectief

² Deze paragraaf wordt nog aangevuld/gewijzigd op basis van het economisch profiel uit economische visie, wat gelijktijdig aan deze Omgevingsvisie wordt opgesteld

zet Goes zich in om nieuwe onderwijsinstellingen aan te trekken. Nieuwe opleidingen die passen bij de behoeften van de inwoners en bedrijven in Zeeland krijgen de ruimte.

We hebben daarbij specifiek aandacht voor hoger onderwijs. Goes heeft een goede basis met veel middelbare scholen en mbo's. Door dit uit te breiden met hoger onderwijs, kunnen we de samenwerkingen versterken. Naast dat dit de economie versterkt, helpt de aanwezigheid van studenten ook voor de leefbaarheid in de gemeente. We clusteren onderwijs in drie verschillende gebieden: Centrum-zuid, gezondheidscampus en het gebied rondom het Omnium. Elk gebied heeft een eigen identiteit, zodat samenwerking op deze plekken verder vorm kan krijgen.

4.1.2 Gezondheidszorg

Goes is het centrum van de gezondheidszorg voor Zeeland. Dit komt door de centrale ligging en de goede bereikbaarheid. Deze rol van Goes wordt steeds belangrijker, niet alleen als centrum van de Bevelanden maar ook als Hart van Zeeland. Het Gezondheidspark, met het ADRZ ziekenhuis en Emergis, krijgt daarom meer ruimte en functies. Naast de huidige zorgverleners is er ook plek voor nieuwe en gespecialiseerde zorgvoorzieningen. Daarnaast komt in het gebied 'Centrum Zuid' ruimte voor kleine zorgdiensten voor de stad en de regio. Door zorgvoorzieningen slim te clusteren, faciliteren we betere samenwerking – tussen aanbieders onderling maar ook in samenwerking met onderwijs. We zetten in op betere ketensamenwerkingen, in het bijzonder tussen zorg en welzijn. In Goes gaan we uit van positieve gezondheid. Vertaald in de gezondheidszorg betekent dit het bieden van passende hulp en zo veel mogelijk oplossen in welzijn als zwaardere zorg voorkomen kan worden. Ook is hier een grote rol voor preventie. We gaan uit van de positieve kracht die welzijn, sport en cultuur hebben op de gezondheid van inwoners. Ook als aanvulling op zorg. Als gemeente doen we ons best om deze samenwerkingen te faciliteren. Dit maak het niet alleen voor zorginstellingen en welzijnspartijen interessanter om zich te vestigen, maar maakt het ook voor de inwoner makkelijker om passende hulp te ontvangen.

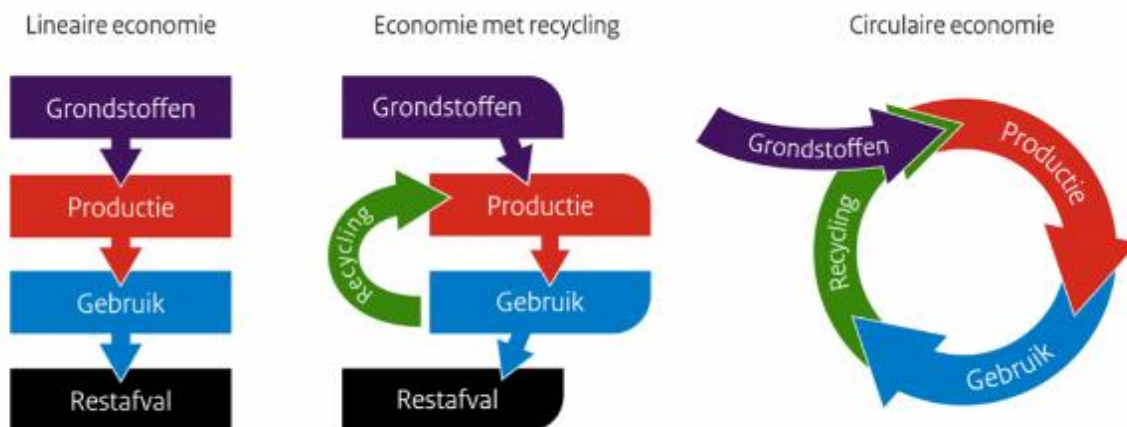
4.1.3 Innovatieve voedselproductie

Voedselproductie is een belangrijke sector voor de economie van de Bevelanden. Deze sector heeft veel verschillende bedrijven die door hun kennis en innovatie kansen zien voor een duurzamere voedselvoorziening. Voedselproductie heeft een grote impact op het klimaat en andersom zetten veranderende klimaatomstandigheden en toenemende verzilting de voedselproductie onder druk. Innovatie is nodig om oplossingen te vinden voor de toekomst. Dit kan gaan om technologische innovatie, maar een belangrijk deel van de oplossing zit hem ook in juist terug naar de basis: hoe kunnen we lokaal, kleinschalig en duurzaam voorzien in de voedsel behoefte.

Goes ligt op een strategische plek en biedt veel kansen voor nieuwe ontwikkelingen in de voedselindustrie. Zilte teelt en de overgang naar meer plantaardige eiwitten zijn al gaande in Goes. De nabijgelegen innovatieve agrarische en aquatische bedrijven en kennisinstellingen maken het mogelijk om een regionale proeftuin voor duurzame voedselproductie en voedselveiligheid op te zetten. Geografisch en demografisch gezien is Goes ook een interessante locatie om onderzoek te doen naar een balans tussen kleinschalige lokale innovatie en innovatie voor de voedselmarkt. Dit wordt een plek voor nieuwe initiatieven. Samen met verschillende onderwijsinstellingen werkt Goes aan Living Lab De Bevelanden, waar innovatie op het gebied van voedsel centraal staat.

4.2 Circulaire economie

Goes streeft naar een volledig circulaire economie in 2050. Dit doen we vanuit een integrale aanpak, zowel binnen als buiten de gemeentelijke afdelingen. Met een circulaire economie dragen we bij aan brede welvaart en streven we ernaar dat economische activiteiten een positieve impact hebben op mens en milieu. Uitgangspunt van de circulaire economie is dat er enerzijds zo min mogelijk afval wordt gecreëerd en anderzijds het afval wat er wel is te zien als grondstof of materiaal om opnieuw te gebruiken. Dit betekent dat we voor nieuwe ontwikkelingen en herbouw waar mogelijk werken met circulaire en biobased materialen zodat dit in de toekomst makkelijker hergebruikt kan worden. Bij sloop van oude gebouwen streven we naar hergebruik van materialen zodat deze grondstoffen niet verloren gaan. De energietransitie en circulaire economie gaan hierbij hand in hand. Bij projecten rondom duurzame opwerk van energie, wordt er gekeken naar hergebruik van grondstoffen, of alternatieven waardoor de afhankelijkheid van primaire grondstoffen teruggedrongen wordt.

Inwoners en bedrijven zelf hebben ook een belangrijke rol. We streven naar zo min mogelijk afval door te werken aan bewustwording. Afval dat door inwoners wordt aangeboden, zamelen we zoveel mogelijk gescheiden in. Voor grof afval bieden we een nieuwe milieustraat waar inwoners zelf hun afval weg kunnen brengen. Dit vullen we aan met een circulair ambachtscentrum waarbij we inzetten op educatie, demontage, upcycling en kringloop. Als gemeente geven we het goede voorbeeld. We volgen de kansen en mogelijkheden die de circulaire economie biedt en laten dit tot uitdrukking komen in de projecten van de eigen organisatie. We zetten in op maatschappelijk verantwoord inkopen waarbij we kijken naar meervoudige waardecreatie en aansluiten bij het principe van brede welvaart.

4.3 Beroepsbevolking

Om de economische motor draaiende te houden is het van belang dat een groot genoeg percentage van de bevolking deel uitmaakt van de beroepsbevolking. In Goes hebben we te maken met vergrijzing, waardoor het aandeel van de beroepsbevolking juist steeds verder afneemt. Goes biedt tegelijkertijd met ruim 25.000 banen voor inwoners voldoende mogelijkheid om werk te vinden. Het aantal forensen dat richting Goes komt is hoog. Door deze groep een woonomgeving te bieden die aansluit bij hun behoeften, hopen we het voor meer mensen aantrekkelijk te maken om in de gemeente Goes te wonen. We hebben hiervoor speciale aandacht

voor starters, door hier een aantrekkelijke woonomgeving te creëren waardoor jonge mensen in de gemeente blijven en nieuwe inwoners worden aangetrokken. Dit is niet alleen goed voor borging van voldoende aanbod in personeel, maar draagt ook bij aan een gezonde demografische opbouw en een verlaging van de verkeersdruk.

4.4 Werklocaties

De centrale plek in Zeeland en de Bevelanden maakt Goes tot een ideale locatie voor kantoren en bedrijfspanden. Te denken valt aan zakelijke diensten, transport, groothandel en kleinschalige industrie. Als gemeente Goes bieden we een goed economisch vestigingsklimaat. We zorgen voor voldoende hoogwaardige vestigingsmogelijkheden voor het MKB.

4.4.1 Kantoren

Goes is een aantrekkelijke locatie voor kantoren om zich te vestigen en biedt verschillende locaties met een eigen karakter. Zo is het Stationspark met haar goede OV-verbindingen een goede locatie voor verschillende type kantoren. Het Stationspark en Poel 4 krijgen als onderdeel van Centrum-Zuid een woon-werk karakter. In dit gebied ligt ook de focus op kleinschalige bedrijvigheid dat goed past bij het groene karakter van het toekomstige Centrum-Zuid waarbij ook aandacht is voor de koppeling met onderwijs. Rondom de Zorgcampus stimuleren we innovatie en kennisontwikkeling op het gebied van zorg, sport en andere gezondheid gerelateerde activiteiten. Als gemeente kijken we met een open vizier naar de dynamische ontwikkelingen in de kantorensector, waarbij logische verbindingen met andere functies in de gebieden centraal staan.

Bij deze kantoorlocaties zetten we in op een hoge locatiewaarde. Locatiewaarde wordt bepaald door mate van bereikbaarheid (auto, ov, fiets en voetganger) en mate van ruimtelijke kwaliteit (gebouwen en openbare ruimte). Ook klimaatbestendigheid is hierin van belang. We kiezen ervoor om onze bedrijventerreinen een frisse, moderne en duurzame uitstraling te geven. Door te vernieuwen waar nodig en slim om te gaan met ruimte en kwaliteit, maken we deze terreinen ook in de toekomst aantrekkelijk voor ondernemers en werknemers. Onze focus ligt op een groene en duurzame inrichting, waarbij we nauw samenwerken met de gevestigde bedrijven. Herverkaveling is een optie als die bijdraagt aan de ambities van Goes. Aandacht voor (sociale) veiligheid blijft belangrijk om de terreinen aantrekkelijk en levendig te houden.

4.4.2 Bedrijventerreinen

De gemeente Goes heeft verschillende bedrijventerreinen. Bedrijvenpark Deltaweg biedt de komende jaren nog genoeg ruimte voor verschillende bedrijvigheid. Met een duurzaam, groen en toegankelijke identiteit wordt dit gebied de ideale locatie voor kantoren en bedrijfspanden.

4.5 Duurzame bedrijvigheid

Bedrijven spelen een grote rol in het behalen van onze duurzaamheidsdoelstellingen. Daarom stimuleren en ondersteunen we ondernemers bij verduurzamingsinitiatieven zoals vergroening, waterberging, schone mobiliteit, energieopwek (en opslag), een duurzame arbeidsmarkt en circulariteit. We stimuleren de vorming van energiehubs waarin ondernemers op bedrijventerreinen samenwerken. Door de krachten te bundelen kunnen zij gezamenlijk grootschaliger duurzame energie opwekken en oplossingen realiseren voor netcongestie die individueel vaak financieel of technisch niet haalbaar zijn. Bovendien draagt deze samenwerking bij aan het ontlasten van het elektriciteitsnet, doordat vraag en aanbod van energie lokaal beter op elkaar worden afgestemd. Samen met bedrijven en kennisinstellingen creëren we gunstige

voorwaarden voor innovatieve en circulaire bedrijvigheid. Via ons afvalbeleid bevorderen we bewustwording en streven we naar betere afvalscheiding en vermindering van restafval.

4.5.1 Hernieuwbare energie opwekking

We geven geen nieuwe ruimte aan grote zonne- of windparken, maar ondersteunen initiatieven van inwoners, buurten, dorpen en energiecoöperaties om lokaal te verduurzamen. Het behoud van landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten is hierbij belangrijk. Dit is niet alleen essentieel onderdeel van onze strategie als compacte stad, maar landschapsbehoud wordt ook steeds belangrijker als het gaat om het veranderende landschap in de Zak van Zuid-Beveland. We zetten in op opwek van zonne-energie in bestaand stedelijk gebied, met name op grote daken en parkeerterreinen, en onderzoeken hoe we omgaan met kleine tot middelgrote windmolens in het buitengebied en op de bedrijventerreinen.

4.6 Bereikbaarheid en mobiliteit

De goede bereikbaarheid van Goes heeft veel bijgedragen aan de economie van Goes. Zowel over het spoor als op de weg blijven we zorgen dat Goes goed bereikbaar is. We kijken daarbij naar duurzame en innovatieve oplossingen. We streven naar zorgeloze mobiliteit in 2050, zonder uitstoot, met uitstekende bereikbaarheid voor jong en oud, arm en rijk, valide en mindervalide. Goede mobiliteit is duurzaam, betaalbaar, veilig, comfortabel, makkelijk én gezond. Slimme, duurzame, compacte steden met optimale doorstroming van mensen en goederen past in onze visie. We zorgen voor mooie, leefbare en goed ontsloten gebieden en dorpen waarbij mobiliteit de schakel is tussen wonen, werken en vrije tijd. Mobiliteit is nooit een doel op zich, maar maakt integraal onderdeel uit van de afweging bij elke nieuwe ontwikkeling. Bij alle functies zoals wonen, bedrijvigheid en recreatie moet ook nagedacht worden over de invloed op zaken als parkeren, doorstroming en verkeersveiligheid.

4.6.1 Openbaar vervoer

Goes is met haar intercitystation goed verbonden met het landelijk spoornetwerk. Samen met regionale partners lobbyen we voor rechtstreekse en frequente verbindingen naar zowel Noord-Brabant als de Randstad. Op de noord-zuidrichting zetten we in op een hoogwaardige busverbinding. Dit op de route tussen Gent en Rotterdam. Het trein- en busstation van Goes wordt hiermee steeds belangrijker als knooppunt. Dit verbetert de verbinding met de rest van Zeeland, Rotterdam en Vlaanderen en maakt Goes voor forensen een aantrekkelijke plek om te werken.

Daarnaast werken we samen met andere Zeeuwse gemeenten en de provincie aan innovatieve publieke vervoersconcepten gericht op de behoeften van de reiziger. Dit doen we vraag gestuurd en flexibel, en vooral dicht bij de inwoner.

4.6.2 Wegverbinding

Ook als het gaat om wegverbindingen heeft Goes een gunstige ligging op het kruispunt van de oost-west en noord-zuid infrastructuur in Zeeland. Op de Oost-West route is Goes goed ontsloten via de A58. Wel blijven we scherp op het behoud van doorstroming rond Bergen op Zoom, de Vlaketunnel en de A58 bij Heinkenszand.

Verbetering van de route naar Rotterdam via de Deltaweg (N256) en N59 zien we als essentieel. Op de Deltaweg (N256 Goes-Zierikzee) zetten we ons in voor een opwaardering van de rijbaan. Het maakt Goes een belangrijke schakel op de route van Gent naar Rotterdam en draagt daarmee bij aan de bereikbaarheid. Met het oog op de ontwikkelingen in het North Sea Port District: met de

tunnel is de toekomstige agglomeratie Gent-Terneuzen 'om de hoek'. Ook vermindert verdubbeling van de N256 de afhankelijkheid van de A58 als vluchtroute.

Tot slot hebben we aandacht voor de ontsluiting aan de Oostzijde van de stad. De ontwikkelingen in het regiegebied Gezondheidspark vragen om verbeteringen in deze infrastructuur.

4.6.3 Fiets en voetganger

In de stad staan de fietser en voetganger centraal. Zo bevorderen we beweging, beperkten we de investeringen in auto-infrastructuur en houden we de omgeving leefbaar. Bij nieuwe ontwikkelingen benutten we de kansen om lopen en fietsen te stimuleren.

Wat fietsgebruik en kwaliteit van infrastructuur voor de fiets behoren we tot de top van Nederland. Deze positie willen we vasthouden. Het bieden van nieuwe verkeersluwe fietsroutes door een aantrekkelijke groene omgeving kan extra fietsers opleveren. In Goes werken veel forensen. Op de fietsroutes naar omliggende kernen routes zien we kansen om te investeren in doorfietsroutes. Dit mede met als doel de filevorming in de spitsen te verminderen en/of investeringen in auto-infrastructuur te kunnen beperken. Gezien de opkomst van de elektrische fiets hebben we de wind mee om fietsgebruik op lange afstand te stimuleren.

Tot slot vraagt de fietser voldoende, comfortabele en veilige fietsstalling. Zowel bij de woning of appartement, als bij de bestemming zoals de supermarkt, school, station of werkplek.

4.6.4 Parkeren en mobiliteitshubs

Bij alle functies is het belangrijk om vooraf na te denken over parkeren en hoe dit kan bijdragen aan de algehele kwaliteit van het gebied. Wat passend is, verschilt per functie en gebied. We gaan voor een autoluwe binnenstad, met oplossingen voor parkeren aan de rand van het centrum. Voor de verschillende woonomgevingen zoeken we naar passende parkeeroplossingen die aansluiten bij de aard van het gebied. Stedelijk wonen betekent dat parkeren voor de deur niet per se de norm is, waarbij we juist kijken naar de mogelijkheid om beter te clusteren. De overstap naar duurzame mobiliteit betekent dat we ook moeten nadenken over de ruimte die nodig is voor laadpalen.

Om bij te dragen aan goede mobiliteit binnen de compacte stad en goede verbindingen met de omliggende dorpen, zetten we daarnaast in op mobiliteitshubs. Dit zijn knooppunten waar verschillende soorten vervoer samenkomen. Ten eerste is dat het station waar overstappen tussen (deel)fiets, (deel)auto, bus, flexvervoer en trein willen faciliteren. Ten tweede zien we kansen voor hubs aan de rand van de stad. Doelgroep zijn vooral bezoekers en forenzen die de stad per auto naderen. Van daaruit stappen ze over op de (deel)fiets of bus. Daarmee beperken we congestie op onze wegen en vraagt het minder parkeerplaatsen in de stad.

4.7 Veiligheid in de leefomgeving

Veiligheid in de leefomgeving is een belangrijk onderdeel binnen deze Omgevingsvisie. Zeeland speelt een belangrijke rol in de energietransitie. Vooral in het Sloegebied in buurgemeente Borsele zijn er veel ontwikkelingen. Niet alleen met de opwekking van kernenergie, maar ook met de aansluiting op de elektriciteitskabels van windparken op zee en ontwikkelingen op het gebied van waterstof gebeurt er van alles in dit gebied. Dit heeft effecten op de omgeving. Denk aan uitbreiding van hoogspanningsverbindingen die dwars door het landschap gaan. Maar ook qua veiligheid heeft deze grootschalige energietransitie zijn impact op Zeeland. Met een spoorlijn die Goes dwars doorkruist is transport van gevaarlijke stoffen, zoals ammoniak, een serieus risico. We zoeken een balans tussen een levendige stad en milieumaatregelen op het gebied van geluid,

lucht en licht. We streven ernaar om de gebieden waar het 's nachts donker is, donker te houden en hinderlijke lichtuitstraling van stedelijke gebieden en bedrijventerreinen te verminderen. Ook als het gaat om geluid en luchtkwaliteit, hebben we aandacht voor het bewaken van de normen en het beperken van overlast.

5. Toekomstbestendige Voorzieningen

Goes heeft als centrumgemeente van de Bevelanden een regiofunctie voor meer dan 100.000 mensen. Toekomstbestendige voorzieningen zijn essentieel voor een compacte stad en voor het versterken van het stedelijk profiel van Goes als centrumgemeente met focus op zorg, onderwijs, cultuur en recreatie. Het wordt echter steeds moeilijker om deze voorzieningen te bieden door minder aanbod, schaalvergroting, meer commercie en de dringende behoefte aan bouwgrond. Goede en toekomstbestendige voorzieningen zorgen voor efficiënt ruimtegebruik, betere bereikbaarheid, duurzaamheid, sociale cohesie en economische voordelen. Dit draagt bij aan een aantrekkelijke en leefbare stad.

In een aantrekkelijke stad zijn er voldoende en goed bereikbare voorzieningen zoals buurtcentra, sportplekken, culturele instellingen, scholen en gezondheidszorg. Deze plekken bieden niet alleen specifieke diensten voor inwoners, maar spelen ook een belangrijke rol in ontmoeting tussen verschillende groepen mensen. Door voorzieningen te spreiden, wordt Goes een échte compacte stad waar het fijn is om te wonen en te beleven. Als Hart van Zeeland spelen deze voorzieningen een grote rol, niet alleen voor de inwoners van Goes, maar ook voor de omliggende gemeenten en bezoekers. Goede voorzieningen dragen bij aan het welzijn van de inwoners en daarmee aan brede welvaart.

Wat gaan we hiervoor doen?

- We spreiden dagelijkse voorzieningen over de stad en zorgen voor goede bereikbaarheid via fiets- en wandelpaden en openbaar vervoer;
- We versterken het culturele profiel van Goes en gaan uit van de verbindende kracht van erfgoed;
- We zetten in op voorzieningen die verbinden en bijdragen aan een prettige leefomgeving en het stedelijk profiel van Goes.

Zo dragen toekomstbestendige voorzieningen bij aan het verhaal van Goes.

5.1 Voorzieningen die verbinden

Goes heeft, met ruim 40.000 inwoners, veel voorzieningen die passen bij een stad met meer dan 100.000 inwoners, vanwege de centrumfunctie op de Bevelanden. Als compacte stad betekent dit dat alles in Goes dichtbij elkaar moet zijn. De gemeente wil de stad versterken door niet alleen huizen te bouwen, maar ook door te zorgen dat alle voorzieningen dichtbij zijn. We kijken naar woninglocaties, dagelijkse bestemmingen (zoals voorzieningen, groen, bedrijven, kantoren en winkels) en de routes ertussen. De gemeente zorgt voor een fijnmazig, divers, aantrekkelijk en sterk netwerk van wandel- en fietspaden, zodat alles makkelijk bereikbaar is.

In deze Omgevingsvisie streven we ernaar dat belangrijke dagelijkse voorzieningen binnen de gemeente makkelijk en snel te bereiken zijn. Dit helpt om gezond stedelijk leven voor iedereen mogelijk te maken. In de dorpen zien we steeds meer voorzieningen verdwijnen. Waar mogelijk zetten we ons als gemeente in voor het behoud van voorzieningen in de dorpen of gaan we samen met onze partners op zoek naar innovatieve oplossingen om de leefbaarheid te waarborgen.

Cultuur, onderwijs en sport brengen mensen in Goes dicht bij elkaar. Het verenigingsleven is een belangrijke sociale kracht. Goes ziet dit als een onmisbaar onderdeel van de infrastructuur

en zorgt voor goede faciliteiten, zowel in de stad als in de dorpen. Sport, welzijn en cultuur gaan met hun tijd mee. Denk bijvoorbeeld aan kwalitatief goede multifunctionele gebouwen met voorzieningen waar je elkaar kunt ontmoeten voor verschillende activiteiten. In de openbare ruimte willen we deze functies integraal een plek geven. Bij nieuwe ontwikkelingen en bij herinrichtingen bieden we ruimte voor ontmoeting, cultuur en sport op een manier die passend is bij de gebruikers van het gebied.

5.1.1 Ontmoetingsplekken in de buurt

Om verbinding met de eigen buurt te stimuleren, zetten we in op voldoende ontmoetingsplekken in de wijken en dorpen. Zo verhogen we sociale cohesie en bieden we ruimtes voor initiatieven van inwoners of organisaties die bijdragen aan onze doelstellingen rondom gezondheid en welzijn. We kijken hierbij naar nieuwe samenwerkingen, waarbij wijk- en dorpsaccomodaties een belangrijke rol innemen. Naast traditionele wijk- en dorpshuizen kijken we naar innovatieve samenwerkingen voor nieuwe locaties en benutten we ook de buitenruimte als ontmoetingsplek.

5.1.2 Cultuur

Kunst en cultuur dragen bij aan de aantrekkelijkheid van de stad en bepalen mede of mensen in een stad willen wonen of bezoeken. Ook dragen kunst en cultuur bij aan ontmoeting en verbinding tussen verschillende doelgroepen. Passend bij haar rol als centrumgemeente heeft Goes een compact en compleet netwerk van maak- en toonplekken waarmee zij de Bevelanden kan bedienen. Deze voorzieningen willen we versterken door toe te werken naar robuuste culturele instellingen en innovatie te stimuleren. Samenwerking en verbinding vinden we daarbij belangrijk, zowel tussen cultuurpartners onderling als tussen de cultuursector en andere samenwerkingspartners. We zetten zowel in op cultuureducatie als -participatie waarmee we zoveel mogelijk inwoners proberen te bereiken. Veel culturele voorzieningen zijn geclusterd in de binnenstad, maar ook daaromheen willen we ruimte bieden voor initiatieven. Zo maken we cultuur toegankelijk en dragen we bij aan verbinding en de positieve gezondheid van onze inwoners.

5.1.3 Sport

Het sportbeleid van Goes is steeds meer gericht op het bevorderen van een gezonde en vitale samenleving. Door maatschappelijke ontwikkelingen verandert het gebruik en de bezetting van de traditionele sportaccomodaties en openbare beweeglocaties. Als gemeente kunnen we sportaccomodaties inzetten als sturingsinstrument om het bredere sportstimuleringsbeleid te ondersteunen. Met kleine ingrepen in de openbare ruimte kunnen we daarnaast bewegen en sporten stimuleren. Dit betekent dat we het zo aantrekkelijk en makkelijk mogelijk maken om te bewegen en te sporten. Daarbij hebben we aandacht voor gezondheidsachterstanden en streven we ernaar dat iedereen gelijke kansen heeft op gezondheid.

5.2 De binnenstad als huiskamer van de regio

We willen dat de binnenstad van Goes een levendig en aantrekkelijk centrum is voor inwoners, mensen uit de regio en toeristen; een plek om te winkelen, ontspannen en genieten van de historische sfeer. Op die manier kan de binnenstad worden gezien als huiskamer van de regio. De manier waarop we de binnenstad gebruiken, verandert. We winkelen, werken en wonen anders dan vroeger. De binnenstad wordt steeds meer een gemengde zone waar wonen, werken, winkelen en verblijven samenkomen. Daar moeten we op inspelen.

Een goede mix van winkelen, horeca en evenementen bouwt voort op de traditionele betekenis van de binnenstad voor de regio. Goes richt zich op een betere mix van functies, betere parkeervoorzieningen, mooiere openbare ruimtes en meer ruimte voor terrassen, evenementen, winkels en horecagelegenheden. De stad versterkt ook haar cultuurhistorische waarde met de 'Kwaliteitsagenda binnenstad 2030'. Door de binnenstad autoluw te maken en meer groen toe te voegen, wordt het wonen en bezoeken aangenamer. Monumenten en historische gebouwen vertellen het verhaal van Goes en het behoud daarvan is belangrijk. Een rijk cultureel aanbod en de historische binnenstad maken de stad aantrekkelijk voor zowel bewoners als bezoekers. De stad richt zich ook op stedelijk toerisme en de jeugd van de Bevelanden.

5.3 Cultureel erfgoed

Monumenten, historische dorpskernen, oude landschapselementen en karakteristieke bebouwing laten het verhaal van Goes zien. Deze tastbare geschiedenis geeft identiteit aan de gemeente en aan de verschillende deelgebieden. We willen dit erfgoed behouden en beschermen, maar ook werken aan betere zichtbaarheid en beleefbaarheid van het erfgoed. Dit gaat over zowel materieel als immaterieel erfgoed. Cultureel erfgoed is niet voor niets een van de vier rode lijnen binnen deze Omgevingsvisie. We zien kansen om het verhaal van Goes verder te vertellen, zo kan in het landschap kan met fiets- en wandelroutes de historie van Goes worden verteld.

5.4 Toerisme en recreatie

Goes wil zich verder ontwikkelen als een duurzame recreatiegemeente. Dit betekent een aantrekkelijk stadscentrum met diverse winkels, goede verblijfsrecreatie en een aantrekkelijk aanbod voor dagrecreatie voor inwoners en bezoekers. Als Hart van Zeeland biedt Goes volop kansen op het gebied van toerisme en recreatie. Ook de aantrekkingskracht van de Oosterschelde biedt mogelijkheden om meer bezoekers naar Goes te trekken. Recreatiegebied Wolphaartsdijk en de stad Goes blijven de belangrijkste plekken voor verblijfsrecreatie in de gemeente.

5.4.1 Vrijtijdsbesteding en de stad

Goes biedt ruimte voor bezoekers die stedelijke vrijetijdsbesteding zoeken met de natuur dichtbij. Naast een historische binnenstad met een gevarieerd cultureel maak- en toonaanbod zijn er volop mogelijkheden om te winkelen, eten, drinken en te genieten van sport, spel en wellness. De Zeelandhallen zien we als mogelijke locatie voor nieuwe vormen van dagrecreatie. Daarnaast werken we aan een aantrekkelijk netwerk van wandel- en fietspaden, gecombineerd met lokale horeca, musea, gastronomie en streekproducten, waarbij gastvrijheid voorop staat. Cultuur zien we hierbij als belangrijke pijler als het gaat om belevenistoerisme.

5.4.2 Recreëren in het landschap

Het landschap rond Goes is niet alleen mooi, maar heeft ook een rijke geschiedenis en culturele betekenis. Dit omvat bijvoorbeeld oude polders, historische dijken, monumentale boerderijen en andere landschapselementen die een verhaal vertellen over het verleden van onze stad. Ze trekken inwoners en toeristen aan die geïnteresseerd zijn in natuur, geschiedenis en cultuur, en dragen bij aan een gezonde leefstijl. De duiklocaties aan de Oosterschelde kunnen een nog belangrijker onderdeel vormen van het toeristisch-recreatieve aanbod, waarbij Goes als stad van de Oosterschelde nog verder tot uiting komt. Dit vraagt om verdere investeringen in passende voorzieningen. We zien de Oosterschelde als voortuin van Goes, en willen het voor inwoners aantrekkelijker maken om hier te recreëren maar zien geen ruimte voor grootschalige recreatie. In

Wolphaartsdijk zien we kansen voor nieuwe voorzieningen gericht op water- en plattelandsrecreatie vanwege haar ligging aan het Veerse Meer.

Steeds meer toeristen bezoeken Zeeland. Dit biedt voor Goes kansen om meer dagjesmensen aan te trekken. Dagrecreatie heeft hier een plek in deze Omgevingsvisie, omdat het in de toekomst nog meer kan bijdragen aan economische groei, leefbaarheid, sociale cohesie en de aantrekkelijkheid van de stad. Dagrecreatieve voorzieningen zijn er voor zowel bezoekers van de stad, als voor inwoners uit de gemeente zelf. We zetten in op een gevarieerd en aantrekkelijk aanbod waarbij we samenwerking tussen de recreatieve voorzieningen stimuleren.

5.5 Zorgvoorzieningen

Goes is het zorgcentrum van Zeeland. Het gezondheidspark met ADRZ en Emergis wordt in de toekomst groter en belangrijker. In 'Centrum Zuid' komt ruimte voor kleinschalige zorgfuncties voor de stad en regio, wat zorgt voor een hoog voorzieningenniveau en goede samenwerking tussen de voorzieningen. Met de nieuwe afslag A58 is deze locatie goed bereikbaar.

Vanwege vergrijzing loopt het tekort aan huisartsen en tandartsen in Goes komende jaren verder op. Daarnaast willen veel nieuwe artsen parttime werken, wat vraagt om groepspraktijken. We zoeken naar praktijkruimten waar zorgverleners samen kunnen werken om de continuïteit van zorg te waarborgen waarbij we inzetten op positieve gezondheid en een samenwerking met de welzijnssector. Daarnaast zien wij mogelijkheden om meer opleidingen op het gebied van zorg naar Zeeland te halen. Goes is een logische vestigingsplaats gezien de zorgsector die nu al in Goes een prominente rol inneemt en de ambitie van de gemeente om hoger onderwijs een plek te geven binnen de gemeentegrenzen. In 2040 heeft Goes een HBO opleiding op het gebied van (geestelijke) gezondheidszorg.

5.6 Goes als onderwijsstad

Het is belangrijk om maatschappelijke voorzieningen verspreid over de stad te behouden, zoals onderwijs en kinderopvang. Voorzieningen voor ouders en kinderen bevorderen ook de betrokkenheid bij de gemeenschap.

Goes biedt een breed en samenhangend onderwijsaanbod. Dagelijks gaan ongeveer 9.000 leerlingen uit De Bevelanden en daarbuiten naar een school voor primair of voortgezet onderwijs in Goes. Het onderwijs in Goes zorgt voor passend onderwijs voor alle leeftijden, met aandacht voor vervolgonderwijs en kansen op de arbeidsmarkt. Goes steunt projecten die samenwerking tussen onderwijs en het bedrijfsleven stimuleren. Het gemeentelijk beleid richt zich op het versterken van Goes als onderwijsstad door goede huisvesting voor scholen te faciliteren. Zo kan Goes haar rol als centrumgemeente voor de regio waarmaken. In 2040 heeft Goes een internationale school.

5.6.1 Onderwijshuisvesting

Het aantal leerlingen in Goes daalt, net als in andere regio's in Nederland. Om toekomstbestendige onderwijshuisvesting te bieden, zet Goes voor het voortgezet onderwijs in op drie unilocaties (MAVO-HAVO-VWO): het Ostrea Lyceum, het Goese Lyceum en het Calvijn College. Daarnaast kijken wij naar een gezamenlijke locatie voor de VMBO locatie voor de drie scholen. Dit betekent dat oude locaties vrijkomen. Deze kunnen worden gebruikt voor woningbouw of gemengde functies. Voor het primair onderwijs zetten wij vanwege de leerlingdaling in op zo flexibel mogelijke schoolgebouwen in combinatie met woningbouw.

6. Werken met de Omgevingsvisie

Deze Omgevingsvisie biedt een integraal kader voor de toekomstige ontwikkeling van de stad, de dorpen en het landschap. Deze visie is geheel op hoofdlijnen en beschrijft hoe we willen dat de gemeente er in 2040 uitziet. Om hier verdere uitwerking te geven werken we met programma's, regiegebieden en een integraal toetsingskader. Zo geven we vorm aan hoe we werken met de Omgevingsvisie.

6.1 Programma's

Een programma is een flexibel en vormvrij instrument onder de Omgevingswet waarmee doelstellingen uit de Omgevingsvisie verder kunnen worden uitgewerkt. Waar de Omgevingsvisie het overkoepelende kader biedt en integraliteit waarborgt, kan in programma's voor de verschillende thema's of gebieden een verdere uitwerking worden geboden. Dit kan in de vorm van gebiedsvisies of deelvisies voor onderwerpen. In deze programma's kan enerzijds verdieping worden gevonden op onderwerpen die in deze Omgevingsvisie worden aangestipt, en anderzijds kan er een brug worden geslagen naar de uitvoering. Wat betekenen onze uitgangspunten in de praktijk? Niet alleen: het *wat* en het *waarom*, maar ook het *hoe* en het *waar* zal zo verder invulling krijgen. Deze programma's kunnen over een bepaald gebied gaan of ze zijn themagericht ingevuld.

6.1.1 Inhoudelijke programma's

Komende jaren zullen verschillende inhoudelijke programma's en deelvisies verder worden uitgevoerd die verschillende relaties hebben met deze Omgevingsvisie. Hieronder geven we een opsomming. Deze is niet compleet, maar geeft inzicht in hoe de verschillende programma's en deelvisies zich verhouden tot deze Omgevingsvisie. Hieronder volgt een indicatie van de programma's die momenteel worden voorzien:

- Groen
- Mobiliteit
- Duurzaamheid
- Economie
- Wonen
- ...

Binnen de inhoudelijke programma's werken we het profiel van Goes verder uit. Werken met profielen kan ons helpen om voort te bouwen op de identiteit en kernwaarden van Goes zodat we gefundeerde keuzes kunnen maken over wat we wel en niet doen als gemeente. Een profiel definiëren we in deze context als: *“Een instrument om de eigenschappen en kernmerken inzichtelijk te maken, waarin de Unique Selling Points (USP's) van de gemeente Goes worden vervat.”*

Het profiel biedt inzicht in de huidige situatie, sterke punten, kansen en bedreigingen en het karakter op het gebied. Het profiel is een vertrekpunt bij het opstellen en uitvoeren van beleid en kan een inspiratiebron en toetssteen vormen bij het ontwikkelen van nieuwe of het voortzetten van bestaande activiteiten. In Goes werken we aan het opstellen van verschillende profielen, waaronder een cultuurprofiel en een economisch profiel.

6.1.2 Gebiedsprogramma's

Gebiedsprogramma's gaan over de invulling van een afgebakend geografisch gebied. Dit kan een hele wijk zijn, maar kan ook een afgebakende plek zijn zoals het Poelbos of de Zeelandhallen.

- Wilhelminadorp:
woningbouw,
- Hollandsche Hoeve:
groen, veiligheid, sport en gezondheid
- Landschapspark Kloetinge:
groen en woningbouw
- Goese Poort:
dienstverlening en veiligheid
- Goes – Oost:
wonen en voorzieningen
- Goes - Zuid:
Wonen en voorzieningen
- Binnenstad:
cultuur, horeca, leisure
- Erfgoedplein:
cultuur, recreatie
- Centrum Zuid:
onderwijs, zakelijke dienstverlening
- Poelbos;
groen en leisure
- Zeelandhallen:
leisure, congres, detailhandel
- Gezondheidspark:
zorg, gezondheid

6.2 Dorpsvisies

Parallel aan deze Omgevingsvisie wordt gewerkt aan Dorpsvisies voor onze zes dorpen: Kattendijke, Kloetinge, 's-Heer Arendskerke/Eindewege, 's-Heer Hendrikskinderen, Wilhelminadorp en Wolphaartsdijk/Oud-Sabbinge. In deze Omgevingsvisie worden de algemene toekomstwaarden voor de gehele gemeente Goes geschetst, maar staat het verhaal van de stad Goes centraal. Alle dorpen hebben echter ook een eigen verhaal. In deze dorpsvisies is de ruimte er om hier uitgebreid per dorp stil te staan en te kijken naar de kansen en uitdagingen uniek per dorp.

6.3 Regiegebieden

Een eerste stap voor het gebruik van regiegebieden werd gezet in 2022 met de Kwaliteitsagenda voor de binnenstad van Goes. Via het projectenprogramma van de Kwaliteitsagenda worden de prioriteiten voor dit gebied bepaald. Bij de uitvoering van projecten is er één centrale aansturing. Dit gaat om zowel 'harde' projecten (zoals infrastructuur) als 'zachte' projecten (zoals sociale zaken). Deze gecoördineerde aanpak bleek een voorloper te zijn van wat we nu een regiegebied noemen: een gebied met een uitgebreide visie, één uitvoeringsplan en een gecoördineerde aansturing. Regiegebieden zijn niet belangrijker dan andere gebieden in de stad of de dorpen in de gemeente. Het zijn wél gebieden waar door extra sturing van de gemeente de keuzes uit de

Omgevingsvisie sneller tot ontwikkeling kunnen komen. Zo krijgen we ook een beter beeld van wat ze voor de stad betekenen en wat het effect ervan is op 'het toekomstverhaal van Goes', zoals we dat in hoofdstuk 2 beschreven.

Als hart van Zeeland en centrum van de Bevelanden richt Goes zich, naast woningbouw, vooral op de verdere ontwikkeling van voorzieningen voor zorg, onderwijs, sport, welzijn en cultuur. Daarnaast stimuleren we innovaties en samenwerking tussen Zeeuwse bedrijven die zich richten op een gezondere voedselketen. Op basis hiervan worden de regiegebieden gekozen.

Bij de ruimtelijke vertaling van deze doelen is het uitgangspunt dat Goes een compacte stad blijft. We besteden bijzondere aandacht aan de groene verbindingen tussen stad en landschap. Daarnaast wordt de relatie tussen de stad en de Oosterschelde, die naar de achtergrond was verdwenen, opnieuw belangrijk bij de verdere ontwikkeling.

6.3.1 Regiegebied I: Stadscentrum

In 2022 heeft de gemeenteraad de Kwaliteitsagenda voor de binnenstad van Goes vastgesteld. Goes wil de verschillende functies in de historische binnenstad behouden en waar mogelijk versterken. Een centrum met maar één functie is te beperkt om de identiteit en aantrekkelijkheid van de historische binnenstad te waarborgen. Meer woningen in en rond de binnenstad vragen om aanpassing van de buitenruimte. Het verbeteren van de buitenruimte is ook belangrijk voor culturele instellingen en de horeca, die hebben aangegeven dat 'buiten het nieuwe binnen' is.

In de kwaliteitsagenda staat dat het centrum van Goes groter is dan alleen de historische binnenstad. Veel regionale functies, zoals kantoren en onderwijsinstellingen, bevinden zich rondom de binnenstad.

De projecten richten zich niet alleen op de binnenstad, maar ook op de omliggende gebieden. Voorbeelden zijn: autoluw maken van de binnenstad, oplossingen voor (fiets)parkeren, verbetering van de openbare ruimte (meer groen), bevorderen van woningbouw in de omliggende gebieden, versterken van het culturele aanbod en het beter vertellen van het verhaal van Goes via monumenten en routes. De herinrichting van het stationsgebied moet de entree van het centrum functioneel en esthetisch verbeteren.

6.3.2 Regiegebied II: Centrum-zuid, Poel I en Poel IV, omgeving Zeelandhallen

Goes wil de stedelijke centrumfunctie versterken door voldoende en goed bereikbare voorzieningen te behouden en vestigingsmogelijkheden te bieden voor onderwijsinstellingen, zakelijke dienstverlening en zorgfuncties. Ook wil Goes het woonaanbod versterken door stedelijke woningen toe te voegen. In 2024 heeft de gemeenteraad een visie vastgesteld voor het gebied Centrum-zuid.

Bedrijven die nu in Centrum-zuid zitten en willen verhuizen naar bedrijvenpark Deltaweg krijgen daarbij hulp. Zo krijgen deze bedrijven nieuwe ruimte en komt er extra ruimte vrij in het centrum voor veranderingen. Dit is een win-win situatie.

Centrum-zuid is geschikt voor hogere bouw (tot 40 meter). Door hoger te bouwen, maken we efficiënter gebruik van de ruimte en besparen we het landschap rondom de stad. Dit past bij het concept van de compacte stad. Centrum-zuid en het NS-station verbinden we voor wandelaars en fietsers met bedrijvenpark Deltaweg en het Poelbos. Stad en omgeving worden hierdoor meer

verbonden. Bij de (her)inrichting van Centrum-zuid besteden we extra aandacht aan klimaatadaptatie, groen en biodiversiteit.

Centrum-zuid overlapt gedeeltelijk met de oudere bedrijventerreinen Poel IV en Poel I. In 2024 is gestart met een onderzoek naar hoe deze terreinen verduurzaamd kunnen worden. Het verkeersknooppunt De Poel en de Zeelandhallen vormen een centrale locatie tussen bedrijvenpark Deltaweg en het gebied Poel I/Poel IV/Centrum-zuid. Zeelandhallen is de meest centraal gelegen autolocatie in Zeeland, dicht bij het intercitystation Goes.

Het gebied Centrum-zuid, Poel I, Poel IV en omgeving Zeelandhallen wordt gezien als één samenhangend regiegebied. Met deelgebiedsvisies en centrale regie kunnen hier passende functies gevonden worden die passen bij Goes als hart van Zeeland en centrum van de Bevelanden.

De projecten in dit regiegebied dragen bij aan de betekenis van Goes als centrumstad van Zeeland. Samen met bedrijvenpark Deltaweg, de bedrijventerreinen Poel I en IV en Centrum-zuid ontstaat één stedelijk gebied dat goed bereikbaar is per auto en trein. Hier komen zakelijke en maatschappelijke dienstverlening, hoogwaardige bedrijven, onderwijsinstellingen, congres- en evenementenfaciliteiten en (tijdelijk) wonen samen. Deze projecten gaan hand in hand met vergroening van het gebied en verbetering van de esthetische en verblijfskwaliteit. De zuidelijke entree van het station wordt opgewaardeerd zodat het station in de toekomst twee voorkanten heeft.

6.3.3 Regiegebied III: Blauwe corridor

De historische ontwikkeling van Goes is sterk beïnvloed door de ligging aan de Oosterschelde. Vanaf de 18e eeuw is de Oosterschelde verder weg komen te liggen, waardoor de binding tussen stad en Oosterschelde verzwakte.

Door het benoemen van een 'blauwe corridor' willen we de potentie van Goes als stad aan de Oosterschelde opnieuw benutten. De ligging van Goes nabij het Nationaal Park Oosterschelde biedt samen met natuur- en landschapselementen zoals de Schenge mogelijkheden om stad en landschap beter te verbinden.

Het Goese Meer, Goese Schans en Wilhelminadorp zijn voorbeelden van hoe wonen, recreatie en groen verbonden kunnen worden met water en de stad.

Een belangrijk project in dit regiegebied is Wilhelminadorp. Door woningbouw te combineren met de herstructurering van het dorp kunnen nieuwe en bestaande activiteiten, zoals de school, een impuls krijgen. Ook de inpassing van het dorp in het landschap kan worden verbeterd, evenals de kanaalzijde van het dorp. Door het opwaarderen van een voormalig bedrijventerrein tot woonwijk Goese Schans ontstaan mogelijkheden om langzaamverkeersverbindingen tussen Oosterschelde en de stad te verbeteren. De 'blauwe corridor' zal een aantrekkelijk groenblauw uitloopgebied vormen, waar ook ruimte is voor kleinschalige ontwikkelingen op het gebied van sport, recreatie en woningbouw.

6.3.4 Regiegebied IV: Gezondheidspark Zeeland

Goes is het centrum van de gezondheidszorg in Zeeland. Het Gezondheidspark, met het ADRZ ziekenhuis en Emergis, versterkt deze rol en wordt in de toekomst nog belangrijker. De aanwezigheid van goede zorg en onderwijs, samen met een fijne woonomgeving, zorgt ervoor dat bedrijven in de Bevelanden goed opgeleid personeel kunnen blijven aantrekken. Dit is steeds

belangrijker in een vergrijzend land met een krimpende beroepsbevolking. Daarom vindt de gemeente Goes het belangrijk om zorg- en onderwijsinstellingen te ondersteunen.

In de loop der jaren hebben veel instellingen voor medische en sociale dienstverlening zich aan de zuidkant van de spoorlijn gevestigd. Vanuit een regionaal perspectief zijn Emergis en het ADRZ de bekendste, maar er zijn ook veel andere sociale dienstverleners. Hierdoor heeft Goes zich geleidelijk ontwikkeld tot het centrum van de gezondheidszorg in Zeeland.

Door het nemen van de leiding in de ontwikkeling van een 'Gezondheidspark' wil de gemeente een goede samenwerking tussen zorgaanbieders, opleidingen en wonen verder stimuleren. Door samenwerking tussen de belangrijkste spelers te bevorderen, wordt de continuïteit en groei van innovatieve en specialistische zorg gestimuleerd.

Op dit moment ontwikkelt ADRZ plannen voor volledige nieuwbouw van het ziekenhuis. Emergis bekijkt, gezien de leeftijd van veel van haar gebouwen en de noodzaak tot verduurzaming, haar toekomstige huisvestingsbehoefte. Door de aansluiting op de A58 is het gebied rond ADRZ per auto uitstekend bereikbaar. Het is dan ook logisch om dit stadsdeel integraal te bekijken met een gebiedsvisie, waarbij naast zorgfuncties ook aandacht is voor andere regionale functies zoals zorggerelateerd onderwijs en wonen.

6.4 Brede welvaart als integraal afwegingskader

Een andere uitwerking van deze Omgevingsvisie is de uitwerking van brede welvaart naar een integraal afwegingskader. Bij elke keuze die we maken in de leefomgeving is het van belang om goed in beeld te hebben wat de gevolgen, effecten en impact van onze keuzes zijn. Zowel op de lange als korte termijn.

6.5 Monitoring en evaluatie

De Omgevingsvisie neemt een belangrijke plek in binnen de beleidscyclus van het fysieke domein. Door deze Omgevingsvisie periodiek te evalueren en waar nodig aan te vullen met nieuwe ontwikkelingen, houden we het document levend. Dit doen we elke twee jaar.

Begrippenlijst

Beroepsbevolking

Deze groep bestaat uit personen van 15 tot 75 jaar die ofwel betaald werk hebben, of recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn.

Duurzame ontwikkeling

Ontwikkeling waarbij we kunnen voorzien in de behoeften van de huidige generatie zonder dat daarmee de behoeften van toekomstige generaties, zowel hier als in andere delen van de wereld, in gevaar worden gebracht.

Energiehubs

Energiehubs zijn lokale samenwerkingen tussen bedrijven waarin vraag en aanbod van energie op elkaar wordt afgestemd. Denk hierbij aan afspraken over energieopwek, -transport, opslag, -conversie en -verbruik.

Gezondheid

Wij volgen de definitie van positieve gezondheid: *het vermogen om zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven.*

Ketensamenwerkingen

Samenwerkingen met partijen (ketenpartners) waarbij opeenvolgend aan elkaar wordt gewerkt aan één product, proces of doel.

Profiel

Een instrument om de eigenschappen en kernmerken inzichtelijk te maken, waarin de Unique Selling Points (USP's) van de gemeente Goes worden verrat.

Ruimtelijke kwaliteit

Ruimtelijke kwaliteit verwijst naar de kwaliteit van de fysieke omgeving, oftewel de ruimte waarin mensen wonen, werken en zich bewegen. Het gaat om zowel de esthetische als de functionele kenmerken van een gebied, en hoe goed deze bijdragen aan het welzijn van de mensen die erin leven.